

קניין בירושלים

ד"ר אבי וינרוט, עו"ד

לעילוי נשמות:

אבי מורי הי"ה משה אהרן ב"ר מרדכי אליעזר וינרוט ז"ל
נ.ל.ב.ע. כ" בתשרי תשע"א
אמי מורתני, הי"ה דרייזל ב"ר אריה וינרוט (לבית אפסרגוט) ע"ה
נ.ל.ב.ע. י' באדר תשע"ג
חמותני, הי"ה נעכה (נלי) בת ר' מנחם הלוי שטרנטל (לבית שיף) ע"ה
נ.ל.ב.ע. חי בשבט תשע"ג
ת.נ.צ.ב.ה

אין מיטמאין בנגעים. לכתיב בקירות הבית, ולא בקירות האבן ולא בקירות המחילה (*): ירושלים והוצה לארץ אינן מיטמאין בנגעים. דכתיב (ויקרא יד) צבית ארץ אחותכם, ומוזה לארץ אינה אחותכם, וירושלים נמי לא נתחלקה

הוא מקרה ולא נעשה לירה. ואמנם נעשה להיות כל לאשר תחתי מהבהמות מהשמש ע"כ. ומהר"ם כתב "ל דגרסי" קירות המחילה מלשון ומהי המחילה. לשון חלוקה. דכ"כ גרסי' בקירות הבית ולא בקירות המגורה מלשון נהרסו ממגורות (ויאל א')

לשנטיס:

המחיצה לה, אינן מטמאין

בנגעים. ירושלים וחוץ לארץ, אינן מטמאין בנגעים:

קירות המחילה דמתני'. שדרך לעשות באולרות טבוחה חלוקות

הרבה בין חטין לכוסמים לשיפון לשעורים ולשבלת שועל. ואף בין טבוחה לתבואה דמינה. דפעמים זו טבוחה מזו. להכי גרסינן המחילה. ועוד דאין זה לשון קירות המחילה. הם מחינות. וא"כ מאי האי קירות המחילה. והלא קירות ומחילות אחד הן עכ"ל. אבל הר"ש העמיק דכ"כ קחני זה מרווייהו. קירות המחילה. וקירות המגורה. וכן הוא כמ"כ שדיינו: ירושלים. פי' הר"כ שלא נתחלקה לשנטיס. כפ"ק דיומא דף ק"ב. ופי' לשנטיס לשבט יהודה וצנימין. כאדך מ"ד החס דכ"ל דיהודה וצנימין הי' להם חלק בירושלים.

וחנא דידן סובר דלא נתחלקה להם. אלא יד כל ישראל שוים זה. ותמהו המו' [ד"ה ירושלים] דכפרק אליהו מקומן [משמע] דקרן מורחית דרומית לא היה לו יקוד לפי שלא היה בחלקו של טורף (כדפי' הר"כ במ"ד. ועוד כסוף מ"א פ"ג דמדות) וא"כ למ"ד לא נתחלקה. מאי שנא דשאר מקומות של מוצת היה להם יקוד. ומורחית דרומית לא היה לו יקוד. ואין למחן דלדידיה היה לו יקוד מכלל דלדיו. דא"כ אל יסוד מוצת העולה. מאי עבד ליה. דמשמע שיש ליהן אוחו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה לו יקוד. וי"ל הכי גמירי שלא לעשות יקוד למורחית דרומית כדכתיב הכל בכתב. ע"כ. ואם מרזו למחיתין דמדות (שהיה) [שלא היה] לו יקוד כו' דאחיה ככ"ע. אכתי פקשה אמאי כי שאלו בגמ' דאחיהו מקומן דף ג"ג מאי טעמא והשיב ר' אליעזר לפי שלא היה בחלק של טורף. וכל אוחה סוגיא הכי רהטא. ומייתי החס נמי תרגום בחתקסניה יתבני מדכחא ח"נ תקדשא. וכומו שהעמקתי שם בס"ד. ואמאי שבקינן למימר טעמא אליבא סתמא דמתני' דהכא.

ושם צימא דלמ"ד נתחלקה לשנטיס. ירושלים מיטמא בנגעים. מן המקומות המוקדשים שבו. שהוא המקדש וצ"כ ובתי מדרשות. וכו' דכפ"ו דכ"ק דף ע"ג פירשו הטעם. דאע"ג דנתחלק חזרו וקנו אותן המקומות. כדי שיהא לכל ישראל חלק בהן משא"כ ירושלים אם מחילה נתחלקה. למה חזרו וקנו אותה. ע"כ. אלא ודאי דהכי מפרש אליבא דמ"ד נתחלקה. דהכי הלכתא. ודלא כמתני' דהכא. ונ"מ דירושלים מן מדרגים המוקדשים שבה מיטמאין בנגעים. וקשיא על הר"כ דכיון דמפרש בנכחים ובמדות אליבא דמ"ד דנתחלקה. ה"ל לכחוש בכאן דאין הלכה כסתם משנה. וכן הרמב"ם שפוסק כסתם משנתנו כפ"ד מהט"ו

[הלכה י"א] ומשום שלא נתחלקה לשנטיס. תקשה לי' נמי סוגיא דנכח' אליבא דמ"ד נתחלקה. ומיהו מו

פירוש המשניות להרמב"ם

הפרשה כי תבאו אל ארץ כנען וגו' והיות ירושלים לא תטמא בנגעים אמרו (שם) ארץ אחותכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואולם הוא בית תפלה יקרא לכל העמים.

המחיצה. הוא תקרה לא נעשה לחמם ואמנם נעשה להיות צל לאשר תחתי מהבהמות מהשמש ואמנם היות בחי ח"ל לא יטמאו בנגעים הנה זה לשון התורה לפי שהתחלת

מלאכת שלמה

במקדש ואמר אני לא שמעתי אלא בית המקדש בלבד ומי' צ"כ בני העיר דקסבר ירושלים נתחלקה לשנטיס ועוד קאמר החס דבית המקדש היינו נחים מקודשין ואפי' בני כנסיות שבה אין מטמאין אבל שאר בני כנסיות שבארץ ישראל מטמאים בנגעים כדתיבא בתוספתא וכו' :

בקירות הבית ולא בקירות האבן ולא בקירות המחילה: בסוף פי' ר"ע ד"ה ירושלים נמי לא נתחלקה לשנטיס. אמר המלקט נראה דמתני' דלא כו' יהודה דאיהו סבר נתחלקה כפ"ק דיומא דף י"ב. ובמגלה ר"פ בני העיר כדף כ"ו וכן כתב הר"ש ז"ל דר' יהודה פליג

ציונים ירושלים. מגלה כו יומא יב כ"ק פב כמות' ערפין מו ח"כ פ"ה דס' מזרע ירושלמי ערלה פ"א ה"ב מ"י שם הי"א וה"י בית הנמילה פ"ו ה' יד:

חי' אגוד מהרש"א

(שי"ד לעמוד הבא) פי"ב ה' בנגע נראה כי בבית אפי"ו ח"ה כו' לא יבזור בו. רש"י כמותס ה"ב זה הדגש וכתיב הר"ס שנקחו מח"כ ועלם ממנו שהוא משנה שלימה כאן. ועוד כתב הר"ס ולא ידעתי טעם מה כו' דמני"ט בין שיאמר אותו בלשון ודאי או בלשון ספק כו' דאין הנגע טמא עד שיאמר הכהן טמא הוא. אבל שמעתי כו' אלא מפני דרך ה"כ שלא יאמר אדם ודאי אלא ספק ח"ס מו"ל למוד לשון לומר ח"י ידע עכ"ל. ואפי' אמר הטעם הוא פשוט מזה הטעם בעלמנו כיון דהדבר מלי כהן ושאל לא יראה בעיניו נגע טמא ויפנהו בעל הבית נדבריו. גם שלא יפחה פיו לשון דאפשר שיסתנה לסימן טענה קודם ראיית הכהן דה"ק.

הג' וחי' הרש"י

ב"ה וקירות המחיצה. ומהר"ם כו' דברים' קירות המחיצה מלשון וחי' המחיצה ישון חלוקה. ול"ג דאף לגירסת המחילה י"פ לשון חלוקה כדאיתא ריש צ"כ ולפי ה"כ שהיה המיי"ט נ"ל דקירות המחילה הוא קיר שעושין צבית לחלקן לשנים כשהיא דאיתא בעירובין (עב ע"א) בגמ' וש"מ. וא"כ להוציא לשון מחילה מפשטה.

שי"ד דרע"ב (* בד' שי"ח ובר"ד גרסי בהבחה ובד' שע"ו ובד' ית"ה וית"ב המחיצה מוסגר וית"ב הבהמה ליתא.)

י כ י

קירות הבית שיש בהן אבנים ועצים ועפר. אבל מחילה הוא רק דופן דק שעושין באמצע רווח הבית לחצינה בעלתה ולנטיעות כדי לעשות לפנים ממנה דברים של הלנע וסחר. ולהכי עושין אותה רק דקה. מדכתיב נכך להסמר ויעין ריש צ"כ. וקאמר הכא. דכתיב באמצע חלל הבית מחילה דקה כו. שעשוי רק לנטיעות. אפי' בנגעים. רק דהכא הרי על כרחך מיירי שיש בהכותל אבנים ועצים. אלא הכא מיירי שעשוי מג' מינים הללו ואעפ"כ מדעשוי' רק לנטיעות עשוי' דקה. להכי נקראת קירת המחילה. קיר מדיחא עבה קתא. ומחילה ע"ש זרחה. שעשוי' רק לחצינה בעלתה. לו דבארץ אחותכם כתיב. וכו"ל לא נכלל בשם אחותכם. וירושלים נמי. אף שהיא בא"י לא נכללה בשם אחותכם. מדקיי"ל דלא נתחלקה לשנטיס.

י כ י

פשיטא. אלא קמ"ל דלפיו קיר עשה בחוץ חלל הבית שעשוי למדור אדם לחלות בו אבוס של בהמה. ג"כ אין הקיר ההוא מטמא בנגעים ונ"פ כתיב דמיירי כשהקיר ההוא עשוי באמצע חלל הבית דאי בעומד סמוך ומחובר לחומי הבית מנחוץ. הרי גם חומי הבית בעומן אמ"ט בנגעים מנחוץ וממ"ט כפי' במראה כהן סי' כ"ט. ושור נ"ל דקיר שעשוי לחלות בו אבוס בהמה פשיטא שאמקט"ו נגעים. ורק הכא באבוס שלפני פועלים מיירי [במדרס דמ"א]. ועומדת הקיר באמצע הבית. וה"ה בכל קיר שבאמצע רווח הבית שעשוי לשאר השמים. להגיה עליו שום דבר וכיזא זה. רק אורחא דמילתא נקט. דכל חומל שאינו עשוי כשאר חומי הבית להגן מורס ומטר אמ"ט בנגעים. ונבחרתך זה קו' רחוי"ט שמהם על שהקדים המנה טורף הבהמה לצורך האדם. מיהו גם נז"ל ל"ק. ד"ל לא זו אף זו קמ"ל. לו' נ"ל דקיר הוא כותל עב. כמו שרגילין לעשות למדור אדם. וכלל

משנה אחרונה

ולפי"ו כ"ש בית שער אכסדרה ומרפסה דאמר החס דאינם בכלל בית וה"נ לא מטמו. אבל מדברי הרמב"ם כחטורו נראה דמיירי שגנה מחילה בחוץ צימו להעמדת בהמה או לשום צורך וקמ"ל אפי' דהם טפלים

אוחו במחילות לכל מין. וקמ"ל דהכי לא מיקרו בית ודעתן נמי פ"ה דטועה בית הבקר בית העצים ובית האולנות אינם בכלל בית אי לא דרבינוהו קרא אשר צנה דמפרש החס וקמ"ל דהכא לאו בכלל בית ניטהו.

דיונים

ה כיצד ראית הבית. מ"י ט"ז ה' ד ה ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט כ' כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז ל"ח ל"ט מ' מ"א מ"ב מ"ג מ"ד מ"ה מ"ו מ"ז מ"ח מ"ט נ' נ"א נ"ב נ"ג נ"ד נ"ה נ"ו נ"ז נ"ח נ"ט ס' ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ע' ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט פ' פ"א פ"ב פ"ג פ"ד פ"ה פ"ו פ"ז פ"ח פ"ט צ' צ"א צ"ב צ"ג צ"ד צ"ה צ"ו צ"ז צ"ח צ"ט ק' ק"א ק"ב ק"ג ק"ד ק"ה ק"ו ק"ז ק"ח ק"ט ר' ר"א ר"ב ר"ג ר"ד ר"ה ר"ו ר"ז ר"ח ר"ט ש' ש"א ש"ב ש"ג ש"ד ש"ה ש"ו ש"ז ש"ח ש"ט ע"א ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה ע"ו ע"ז ע"ח ע"ט פ' פ"א פ"ב פ"ג פ"ד פ"ה פ"ו פ"ז פ"ח פ"ט צ' צ"א צ"ב צ"ג צ"ד צ"ה צ"ו צ"ז צ"ח צ"ט ק' ק"א ק"ב ק"ג ק"ד ק"ה ק"ו ק"ז ק"ח ק"ט ר' ר"א ר"ב ר"ג ר"ד ר"ה ר"ו ר"ז ר"ח ר"ט

שינוי נוסחאות
ה ואחר כך נ"ל ואחר כך. מהר"ם מומק מן ב"רם עד אפילו.

תוספות חדשים
ה [הרי"ב ד"ה] אפי' כו' כ"י. והמנ"מ פ"ד מהט"ו הלכה ד' ט"ק כ"י ע"ש צ"ח שכתב אפי' ד"מ ו"י"ט ללאר' הס ד"מ. אפשר לומר דלא פליגי עליו:

הידושי מהר"ח
פ"ב ח [הרי"ב ד"ה] כנגע כו'. ד"כ הטעמים כו' ע"כ. ע"ן עד הסוף ולי אפשר לומר אדרבה דבשלמא נגע בית שאין הבית יכול לילך להכהן ואצ"ל לקרוא שילך הכהן אל הבית או צ"ל לומר ע"כ כנגע כ"ר כו' להודיע אל הכהן מה הוא קורא אחריו אבל נגע גופו שהולך בעצמו אל הכהן או נגיע בגדים שיכול להוליד הבגד אל הכהן לא יאמר לו כלום רק יראה להכהן וק"ל.

תוספות אנשי שם
ה [במשנה] א"ל כנגע כו'. אמר זה נכנס ממוס דבשאר נגעים יכול לנזח אל הסוף ולהראות לו מבלי שיכיר עמו משא"כ נכנס שהסוף מוכרח לנזח אל הבית. ומוכרח לקרוא אחריו ולהגיד לו למה קרא אותו:

אליהו רבה

ה ואפילו חבילי עצים כו'. ה"י מנ"ל כה"ל קמיעו ר' יהודה סבר מדכתיב ולא יטמא כל אשר צבית כל לרבות אפילו חבילי עצים ומבילי קנים ללא מעטא' בשאר טומאות צבית המנוגע. מעטא' וקאמר קרא כל צבית טמאה. מ"ד דה"ה אבית עמ"ל דלא יטמא בשאר טומאות דמוכרח לקרוא אלו מקבל טומאה ונגענים מעטא' מוצ' מן הוא כה"ל נמי חבילי עצים ומבילי קנים נכנסים מן הוא לרבות:

לשון הזהב

ה רצ"ב ד"ה אפי' חבילי עצים. ואין הלכה כ"ר יהודה. והמנ"מ כחיתו פ"ד מה' ט"ז

ח' אגוד' מהר"ש א' ראה בעמוד הקודם

אשכחן סתמא אחרינא צמחני' ז' פרק בתרא דערכין. לירושלים אין צית חלוט זה. ועממא דלא נחחלקה לשנתיים. כמ"ש ס"ס. וזר"ך ע"ן: ה כנגע נראה לי בבית. אפילו מ"ח וידוע כו'. דאי אינו יודע. מהיכי חיטי שיאמר נגע נראה לי והא לא ידע. ואם תאמר למה אסרה המורה מלומר נגע. והלא עד שיאמר הכהן טמא. עדיין אין כאן טומאה. כדמנן צרפ"ג. והר"ס"ם כתב נשם רבוחיו. דכיון דכדצורו לא יוכל לשפוט. הלכך לא יאמר בלשון כזור. ע"ד אמרס. ולמד לשון לומר אינו יודע. ולי נראה מפני דרך ארץ שזר"ך לנהוג עם הכהן כו'. א"י שלא ימחר הכהן ויגזור טומאה. ע"כ. וג"ל כתב. משום דובר

ה פיצד ראית הפי' וקא אשר לו הפית והגיד לפה' לאמר פנגע נראה לי בפית (ויקרא יד). אפילו תלמיד הקם וידע שהוא נגע נדאי. לא יגזור ויאמר נגע נראה לי בפית. אלא פנגע נראה לי בפית. וצ"ח הפה' ופגו את הפית (פטרם יבא הפה' לראות את הפנגע ולא יטמא כל אשר בפית ואחר כן יבא הפה' לראות את הפית (שם)). ואפילו חבילי עצים. ואפילו חבילי קנים. דב"ר רב"י

שקרים לא יכון. דהא כל זמן שלא חקק הכהן לאו נגע הוא. ואין יאמר נגע כו'. וכתב בעל קרבן אהרן. דלא דק בזה. שהכהן אינו עושה אותו נגע. אצל הטומאה עושה זו. וקודם שיבא הכהן. נגע הוא. ע"כ. ואפשר לתרץ ששיאמר נגע. המכוון ממנו מה שקוראין נגע. והיינו נגע טמא. ומכיון שעדיין אינו טמא. הרי דובר שקרים. ולי נראה צהפך. דלהכי הקפידה המורה מלומר נגע. כדי שלא לפתוח פיו לשטן לו כדדרשין צפרק מי שמתו (דף י"ט) מאמרו שמשו קניי סדום וגו' הרי אפשר שיחזור ויכהה טרם צוא הכהן. ולכל הטעמים נראה לי שצ"ל הנגעים הדיון כן. שלא יאמר נגע עד שיטמאנו הכהן. ואפילו אמת"ל הואיל וקודמין בזמן כדלקמן לכן הקפידה המורה צימור. משא"כ צשכנר בא עליו נגע בזה. וכן נראה שיהא טהור גס שאר הנגעים. י"ל דנגעי צמים הוא נוסחא מהר"ם ו"ל וצמחניות ישנים מנוקדים: אפילו חבילי עצים. כתב הר"ב. והא דכתיב ולא יטמא כו' לאשמעינן דהוה מעיקרא נמי מיטמו. אי שזיק להו. בתי"ב. ולא יטמא כל אשר צבית. מה ת"ל לפי שמלינו. (כפי דלקמן משנה ט') נכנס לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שיטהה צבדי חכילת פרס. יכול אפילו היו סס כלים מקופלים ומונחים על כהפו כלים מקופלין ומונחים בחוך הבית. יכול לא יהו טמאים עד שישהו כדי חכילת פרס ת"ל ולא יטמא כל אשר צבית. מ"ד. כלומר דלהכי מפניה. שהרי לא יכול להציל. שמיד יהא נטמא. ואפילו לא ישהה כדי חכילת פרס: ואפילו חבילי קנים. דלא

הוא נוסחא מהר"ם ו"ל וצמחניות ישנים מנוקדים: אפילו חבילי עצים. כתב הר"ב. והא דכתיב ולא יטמא כו' לאשמעינן דהוה מעיקרא נמי מיטמו. אי שזיק להו. בתי"ב. ולא יטמא כל אשר צבית. מה ת"ל לפי שמלינו. (כפי דלקמן משנה ט') נכנס לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שיטהה צבדי חכילת פרס. יכול אפילו היו סס כלים מקופלים ומונחים על כהפו כלים מקופלין ומונחים בחוך הבית. יכול לא יהו טמאים עד שישהו כדי חכילת פרס ת"ל ולא יטמא כל אשר צבית. מ"ד. כלומר דלהכי מפניה. שהרי לא יכול להציל. שמיד יהא נטמא. ואפילו לא ישהה כדי חכילת פרס: ואפילו חבילי קנים. דלא

מלאכת שלמה

ה וצוה הכהן ופגו את הבית אפי' חבילי עצים וכו' נגסי'. בפי' ר"ע ד"ר ואין הלכה כר' יהודה משום דהו ר' יהודה יחד

י כ י תפארת ישראל

ז' כטולד זו נגע. ל"ח כדי לחוק כבוד להכהן שיפסוק הוא את דינו. ואף שהכהן ע"ה. ויצטרך להודיעו הדיון אפי' כו'. הרי גם אז לא

משנה אחרונה

בעי לא חזי ה"ג אי בעי שמיך. וחכמים פליגי דלא דמו וצמר דחזי אינו רשאי לשחוק. השאל י"ל דר' יהודה דמחני' קם ליה בשסתי' דר"מ דרשאי נמי לשחוק וא"כ למה הצריכו הכתוב לטרוח לפתח עכשיו וצמח מתהו החר' סס בזה לר"מ למה טורח הכתוב לטרוח לפתח עכשיו וצמח ע"כ והוה בעמנו טעמו של ר"י דמחני' דאי משום טומאה למה טורח לפתח וע"כ צ"ל הכתוב לגזור הפיטו אפילו לדברים שאין מקבלין טומאה: א"ל דבעיקר פי' זה דלר"י זר"ך לפטח חבילי עצים אע"פ שאין מקבלין טומאה וכדפי' הרב וכן מוכח בתי"ב. אצל בקבוצ' דמ"ק סס בזה דלמר רבי ופי' את הבית אם ממחיין לדבר הרשות כו' השיב ר' יהודה מהתם לא גמריין דחדוש הוא דבעלמא עגים ואבנים לא מיטמו והכא מיטמו. ופי' עגים פשוטי כלי עץ לא מקבלי טומאה ע"כ. ואינו מוכן דמ"ל דנגענים מקבלי טומאה. ואי משום דמפניה אפילו חבילי קנים ומשמע לר"י דלר"י מקבלי טומאה. א"כ טפי ה"ל לפרש חבילי עגים בעלמא לא מקבלי. והתו' סס בזה מפרשים דאחזיילי עגים קאמר דברים שאין מקבלין טומאה אלא דק"ל לר' יהודה חדוש החדש המורה בנגעים דאפי' מה שאינו מקבל טומאה בשאר טומאות מיטמא הוא צבית המנוגע. ולפי"ז צ"ל דמצינוא' דכל דריש לר' אשר צבית משמע כל דבר אפילו מה שאינו מקבל טומאה. ור"מ ק"ל דמצינו לרביי אפילו ממנו הבזוי וללמדן שססה המורה וכו'. והר"ב בנשנה למן פי"ד פמה דאי איתא דחבילי עגים מיטמאין בנגעים א"כ פסול לסקן

מהרה. הלכות טומאת צרעת פי"ד

כסף משנה

לכנים וכו'. ע"ס הוא וצריך לכתוב אצנים במקום לנשים. וכמו הראב"ד ונראה כי נגע א"כ זה המאסף תפס לשון המשנה ולא דקדק בזה שאמרו וכו' אבל י"ל ללענין טומאת הבית וכו'. אכריון נמטייה למין זהו מומזי לה והוא מפרק לה ללענין טומאת הבית אע"פ שלא היו נשעם צנין ולא הוזכרו אלא לענין נמיטה וכו' אלא לדיעה לתמיה עליה למה פתח בתמיה רבה כיון לדיעה לשינוי כשני ואפשר למשום דלכמי אירע לנמיטתה עלה למה השמיטו: **י בית שסביבו בורעים וכו' צפרק העור והרוטב עלה ק"טו.** אמר רב ממנה הרי אמרו בית שסביבו בורעים עהרי טומאתו לכו לאוריתא דאי סלקא דעמך דלורייתא מליני לורעים שמתמיהין טומאה חמורה כשמיש מעשה עך שימש ויפירש רש"י הרי אמרו וכו' דבית המסוכן בורעים דהוי בית וכו' כגון שסיק ציפו בשבולת וצדקה הזרעים ויוון עשה מהם סקן ציטל הזרעים ונעשה אהל חשבו ואם פתחה צרעת בחומר בית הרי כל הבית תכליו וזהל שלו לנמא אדם וכלים:

יא ירושלים וח"ל וכו'. צפ"י וצ"פ מרובה (דף ס"ב ע"ב) ופ"ק ליומא (דף י"ג). ופ"ק בני העיר (דף כ"ו). וכו"ס וכו' ע"פ"ס. ולגוד ממה שיצא בסמוך ודיק לכתוב שצ"י דלילו שבוזיה לארץ אפילו תלכו שרצל אינם מנומאין: **יב הלוקח בתים מן העברים וכו'.** צפרק י"ב ומימי לה מקרא בת"כ: בית

השנת הראב"ד
 "נראה כי נגע ואח"כ א"כ זה המאסף תפס לשון המשנה ולא דקדק בזה שאמרו בספרא אצני ולא אצנים שהכתיב לו משנה אלא אע"פ שנתים כי קורא רש"י הנגע טהור אבל נראה לי ללענין טומאת הבית א"כ על פי שלא היה נשעם צנין כיון שהיה רש"י הנגע הבית טהור אבל לענין נמיטה אצני נזקף אלא אותו שנתן בו נשעם הנגיף: **ירושלים וחוצה לארץ אין מטמאין בנגעים שנאמר בית ארץ אין מטמאין בנגעים: יב הלוקח בתים מן העברים יראה בתחלה:**

בית

אין הבית מטמא בנגעים עד שיהא בו ד' אמות על ד' אמות וכו'. ברש"י סוטה (דף ג' ע"ב). ומ"ש ויהיה לו ד' כהלים. כמז רצונו צפ"י המשנה צפ"י דהיינו מדמתיב קירום הבית מרי וימי הוא צפ"י ופי' גט פשוט זהו ששני צפ"י בית מרובין אינו מטמא בנגעים והוא בעל ג' כהלים כי טריטון הוא מלשון ויני שטריאה הם ג': ומה שכתב והוא בניו בארץ. בת"כ צדית ארץ פרט לרית בנתי ספיניה או בחקקריה ועל ד' קורות והוא בנשמה צפ"י. ומ"ש באבנים ועפר וצעים. ע"ס צפ"י. ומ"ש או היה עגול. ע"ס. ומ"ש או בעל ח'. בתוספתא פ"ו ויאלף נמי צפרק גט פשוט ובספ"ק דגזיר (דף ט'): בית פטויגון אינו מטמא בנגעים והוא גזול מלשון ויני שפיטויי הם חמשה ויליף לה צפ"י מקרלה. ומ"ש והיה בניו על ד' עמודים וכו'. משנה דפ"י ופי' שם רצונו ר"ל אפילו יהיו גלתי על ד' עמודים צפרק ועליהם נג הגה יטמא בנגעים אע"פ שהיו פתוח מ"ל לדקין: **יבמה אבנים וכו' וכו'.** ע"ס וכו"ע מצינו: וכמה עצים יהיו בו וכו'. ע"ס וכו"ק:

ה הלבינים והרשי וכו'. ולגוד ממה שיצא בסמוך: בית שאחד מצידיו וכו' ע"ד מהור. צפרק י"ב ונתקנס מ"ש בספרי רצונו ואחד נאצנים כתוב נמשנה וצ"כ ואחד לנצנים וכו' להגיה בספרי רצונו וכן מוכח תלמוד לטונו שכתב הלנצנים והרשי: **יב וכו"ש בספרי רצונו בית שלא היו בו**

ואחד בסלע ואחד בלבנים ואחד בעפר אינו מטמא בנגעים: יב בית שלא היו בו אבנים ועצים כשיעור ונראה בו נגע ואח"כ הביא לו אבנים ועצים ועפר טהור: יב בית שסככו בורעים במלן הואיל ומשמשין תשמיש עין הרי הן כעץ ואם נמא הבית נממאו עמו טומאה חמורה כמו שיתבאר: יא אחותכם וירושלים לא תחלקנה לשבטים. ובתי העכו"ם שבא"י

משנה למלך

בית שסביבו בורעים וכו' צפרק העור והרוטב עלה ק"טו. אמר רב ממנה הרי אמרו בית שסביבו בורעים עהרי טומאתו לכו לאוריתא דאי סלקא דעמך דלורייתא מליני לורעים שמתמיהין טומאה חמורה כשמיש מעשה עך שימש ויפירש רש"י הרי אמרו וכו' דבית המסוכן בורעים דהוי בית וכו' כגון שסיק ציפו בשבולת וצדקה הזרעים ויוון עשה מהם סקן ציטל הזרעים ונעשה אהל חשבו ואם פתחה צרעת בחומר בית הרי כל הבית תכליו וזהל שלו לנמא אדם וכלים: **יא ירושלים וח"ל וכו'.** צפ"י וצ"פ מרובה (דף ס"ב ע"ב) ופ"ק ליומא (דף י"ג). ופ"ק בני העיר (דף כ"ו). וכו"ס וכו' ע"פ"ס. ולגוד ממה שיצא בסמוך ודיק לכתוב שצ"י דלילו שבוזיה לארץ אפילו תלכו שרצל אינם מנומאין: **יב הלוקח בתים מן העברים וכו'.** צפרק י"ב ומימי לה מקרא בת"כ: בית

השנת הראב"ד
 "נראה כי נגע ואח"כ א"כ זה המאסף תפס לשון המשנה ולא דקדק בזה שאמרו בספרא אצני ולא אצנים שהכתיב לו משנה אלא אע"פ שנתים כי קורא רש"י הנגע טהור אבל נראה לי ללענין טומאת הבית א"כ על פי שלא היה נשעם צנין כיון שהיה רש"י הנגע הבית טהור אבל לענין נמיטה אצני נזקף אלא אותו שנתן בו נשעם הנגיף: **ירושלים וחוצה לארץ אין מטמאין בנגעים שנאמר בית ארץ אין מטמאין בנגעים: יב הלוקח בתים מן העברים יראה בתחלה:**

משנה למלך
 בתי העכו"ם וירושלים לא תחלקנה לשבטים. ובתי העכו"ם שבא"י

משנה תורה >מהדרה ודנה< - י (מהרה) משה בן מימיה (רמב"ם) עמוד מס 97הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

עבודה. הלכות בית הבחירה פ"ב

יש מהם שטופים על יסוד מערביים ויש מהם שטופים על יסוד דרומיים לפיכך נהגו בני נקנים בקרן מערבי דרומי ע"כ. ובכ"ז יחיי' פשוטו לפרש מה ששנינו ממערביין: **יג וכבש** היה בנוי לדומו של מוצת וכו'. גם זה משנה שם (משנה ג') ובפרק קדשי הקדשים (דף ס"ב): מימי מקדשו לכבש כדורו ומניח במכילתא לא

טופים הם כדורו ומה ענין זה לזה. ומה שכבש אמר כל זה התנוונתי מדבריו שהו קורא מן הסובב ולמעלה מקום מערכה מי ימן וארבע מאהר שהסובב יורד לטוף דעמו למה לו לכבש לנו מה שעלה דעמו קודם שהסובב כדבריו ומה גם נהיוסם דברים מנוסים. ומה שפסי' הראב"ד חו' הלשון כלומר וכוונת מקום מערכה י"ח טופים שהם שלש אמות ולמעלה

במונת של משה כבש כמו כן בזה הלשון כי בלשון אחרת ידבר אל העם הזה ומשנה לישן חכמינו ע"כ. מ"ש ולמעלה במונת של משה כבש כמ"כ בזה הלשון כלומר שכבש למעלה מוצת שעשה משה ושעשה שלמה ושעשו בני הגולה ושעמדו להעשות כולם י' אמות גובה כל אחד מהם וזה הכוונת בזה וי' אמות קומתו מקום המערכה כללד וזה שכתב רש"י שהיכר אמות וכן שיה' לטונו להיכיר טופים וא"י אומר דרבינו מרז' דווקא הוא ופניו שאמות גובה המוצת קלחת גנות חמש טופים כמו שנבחר הולך לכבש מים כל דבר גובה המוצת בלשון טופים להודיענו כלי זה מקום נמדד באמה כמ' טופים וכל זה מקום נמדד באמה כמ' טופים יג' ומלה ה' ה' בלשון אמה וכו' טופים כ"ט טופים מסוף הסובב נמוך ממה שקדם:

כ"ט טופים מסוף הסובב ולמטה:
מ' ורומו של קורה היה חוגר באמצע המוצת [כבשה טופים מסוף הסובב ולמטה] להבדיל בין רמים העליונים לרמים התחתונים. ונמצא גובהו מן הארץ עד מקום המערכה חשע אמות פחות משה: י' יסוד המוצת לא היה מקוף מארבע רוחותיו כמו הסובב. אלא היה היסוד משוך כנגד כל רוח צפון ומערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת וקרו דרומית מזרחית לא היה לה יסוד:
יא וקרו מערבית דרומית היו שני נקבים כמו שני חומיני דקין. והן הנקראין שיתין שהרמים יורדין בהן ומתערבין באותה הקרו באמה ויוצאין לנחל קדרון: יב ולמטה ברצפה באותו הקרו היה מקום אמה על אמה ומבלא של שיש ומבנות קבועה בה שבו יורדין לשיתין ומנקין אותן: יג וכבש היה בנוי לדומו של מוצת. ארכו שלשים ושתיים אמה על רוחב ט"ז אמה והיה אוכל בארץ שלשים אמה מצד המוצת. ופורח ממנו אמה על היסוד ואמה על הסובב. ואורו מעט היה מפסיק בין הכבש למוצת כדי ליתן האיברים למוצת בוויקה. וגובה הכבש חשע אמות פחות שתות עד כנגד המערכה: יד ושני כבשים קטנים יוצאים ממנו שבהם פונים ליסוד ולסובב ומובדלין מן המוצת כמלא נימא. וחלון היתה במערבו של כבש אמה על אמה *ורובה היתה נקראת. שבה נותנין פסולי חמאת העוף עד שתעבור צורתה ותצא לבית השריפה

שנאמרו המוצת והלא הוא שאומר למטה שהמפתח הוא א"י אלא הדשן המונה שם ועוד המפתח א"י מקום המערכה אבל הנספח המדוייקת ויחזק מקום המערכה שמה עשר טופים ועני הטופים הם שפתו משני הקירות כדורו וא"י יש לימר שאותן שני טופים היו פנימה שהקירות היו כנסו מדין המוצת שני טופים י' טופים מחלן ו' טופים מכאן אל הרל זה הפנונמי מדבריו שהו קורא מן הסובב ולמעלה מקום מערכה וזה שכבש גובה מקום מערכה שמה עשר טופים שהם שלש אמות ולמעלה במונת של משה כבש כמו כן בזה הלשון כי בלשון אחרת ידבר אל העם הזה ומשנה לישן חכמינו:

וזה ומה שכבש ורומו של סקרא היה חוגר באמצע המוצת להבדיל בין רמים העליונים לרמים התחתונים. משנה כפ"ג דמדות (משנה א'). ומ"ש נמלא גובהו מן הארץ עד מקום המערכה ט' אמות פחות טפח. הוא פחות ממה שנתבאר שאמות גובה היסוד היתה כמ' ה' ומשע עד הסובב ה' אמות גנות ששה וגובה מקום המערכה ג' אמות גנות ו' שהם ט' אמות גנות ו' טופים פחות טפח: י' יסוד המוצת וכו'. כפ"ג דמדות חני היסוד היה מהלך על פני כל הלפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת וכמוכרת אמה אחת ובפרק חיצו מוקינן (דף ג"ג): אמרי קרו מזרחית דרומית לא היה לו יסוד מ"ט אמה ר' אלעזר לפי שלא היה בחלקו של עורף דלמי רב שמואל בר רב יוחנן מוצת אוכל בחלקו של יהודה אמה וע' רש"י עורף בנימין דלמי היה זכ' עורף שמנצח עליו עקב כבש אכל עד בחמטניה ויחני מנצח אמות הקרו לא היה בחלקו דמפרש ואולי וכו' מוצת היה אוכל בחלקו של יהודה אמה אמה במוצתו אמה בדרומו כל מורחיה לפימה היתה כלה כשמוע לקרן אמה על פני כל המוצת אלא שאל היה אמה שמונת על פני כל המוצת וכו' וכן אכילה האמה הדרומית לא היה מנצח על פני כל הדרום כשמוע לקרן דרומית מערבית כלה כשמוע לקרן אמה דמנן היסוד היה מהלך על פני הקרנו ויחר ה"ב (דף ג"ד). אמרי רב אמר בנין וכו' אמר בדמים ופירש"י בנין בקרן דרומית מערבית בנו יסוד אמה בדרום הדרום וחלון להם כל הדרום וכל המוצת עד אמה סמוך לקרן לפימה מורחיה כדמנן אוכל בדרום אמה וכל המוצת אמה על פני כל המוצת אלא לא נותנים דמים בחלקו של יהודה ופסק רבינו כבש משום דפסטיא דמנתיין כוונתה. ומקו' במנצח אכילה דרב מנתי' דהמונת ל"ב על ל"ב מן הצד ופירש"י מן הצד לאו כדכרענא רבינו חשיב אלא מלך לפון היה ל"ב אצל מוצת ודרום לא נמנע לרב דמנתיא כיצד בנייה א"י המוצת מציא מלך ל"ב על ל"ב וגובהו אמה ומניח חלוקי אבנים משולמות בין גדולות בין קטנות ומניח סד וקוניה חופה וממנה וסוף וזהו מקום יסוד כלומר אלמא יסוד בולט צו מד' רוחותיו ומשני דמני' ליה אבנים שלימות כחצי דמנתיא מירי דמנתיא ושקיל ליה ופירש"י דמני' ליה לאחר שיבט ספר הבנין מעל חלקו של יהודה ופירש"י והא אבנים שלימות כחצי שיהא חלק ולא פנימה וכו' לפימה היתה חלקה. למנח מירי חומיה כלומר במקומו על כנגד חלקו של יהודה הניח עץ ארוך ועביו כעביו המלך והלך בתוך המלך ולא יכול להדקיק עם חלוקי האבנים ע"י פסיכת המיתוי של סד ושל קוניה ולכשיבט קלח נעלו ונשאר מקומו חלק:

המונת [וזורק] ולהכי אהא קרא. א"ל כשהו זורק למערכה לדיקה הוא זורק וכו' כלומר משום הא למה לי קרא פשיטא דע"כ הוא זורקו שהרי אין יכול לסדר סביב על ראשי העצים שאין המערכה דולקת שם אלא הימנו והלאה מקום שהמערכה דולקת והסם משום דלא אפשר הוא דע"כ י' אמה קרא לאשמועינן אהא דיש אירי בין כבש למוצת. רב ספא אמר לא מנח אמת לדיקה לאשמועינן אהא דלעומד בלד המערכה זורק דהפסקת אירי רלפא בעינן כי דם מה דם אירי קרקע הרלפא מפסיק בין למוצת ק"ב כבש וכו': ומ"ש וגובה הכבש מ' אמות פחות שתות עד כנגד המערכה. זה פשוטו ממה שנבחר אגובה המוצת עד ראש המערכה למעלה ט' אמות וכולם באמה כמ' ט' טופים מן מאמה יסוד שהיא באמה כמ' ה':

יא ובקרו מערבית דרומית שם היו שני נקבים בו'. עיין בנרעה הוצת (דף מד'): וקו: יד ושני' כבשים קטנים וכו'. פירש"י שני כבשים קטנים יולאין מן הכבש אוחו שפיונו צו לכוונת יא נמוך ממה של כבש לימין כו'. ועד דכפ"ז דנומים (דף ס"ד) וחלקו רש"י והוספות א"י מערב

יד ומ"ש ושני כבשים קטנים יוצאים ממנו שבהם פונים ליסוד ולסובב ומובדלים מן המוצת כמלא נימא. מיתבאר דרבי יהודה בפרק קדשי הקדשים ומסיים בה משום שנאמר סביו ורבי אבהו אמר רבוע ופירש"י שני כבשים קטנים יולאין מן הכבש וכו' אוחו שפיונו צו לכוונת יא במוצתו של כבש לימין ויולא ומתחיל בשיפולו של כבש ומשך ועולה כאלכסון עד שמגיע לכוונת והסוה ליסוד ויולא למערבו להולך צו שריש של חמאת שירר מן המוצת סוה לשמאלו ליסוד דרומי ומתחיל ללאת בשיפולו של כבש רחוק מן המוצת כדי שיהא נוח לשפע ולייר ליסוד. משום שנאמר סביו שיהא היקף למצות כל דבר ואי היה ממונדין שוב אין היקף אפילו כהוט: ומ"ש וחלון היתה במערבו של כבש אמה על אמה ורובה היתה נקראת שבה נותנין פסולי חמאת העוף וכו'. במשנה פרק ג' דמדות ורובה היתה לו במערבו וכו' ששם היו נותנים פסולי חמאת העוף. וכמו הראש"ד על דברי רבינו א"א לא כי אלא מהלך לצד הרכובה לצד וכן היא שניה במסכת מדות ע"כ. וזוהי דמנ' לא דיענא שאין במסכת מדות וזאת המשנה שכבשי במקומו ורבינו כבש כפי' המשנה דלימא במוספתא צובחיס

משנה למלך
הכבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש לא א"י האוספות א"י דגם במעבדו היה כבש קטן פונה לכוונת עינין במה שכבש הרב מ"ש פרק ו' דמנתיא משנה ג':

הכבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש לא א"י האוספות א"י דגם במעבדו היה כבש קטן פונה לכוונת עינין במה שכבש הרב מ"ש פרק ו' דמנתיא משנה ג':

הכבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש היה כבש קטן שהיה פונה לכוונת המוצת של כבש לא א"י האוספות א"י דגם במעבדו היה כבש קטן פונה לכוונת עינין במה שכבש הרב מ"ש פרק ו' דמנתיא משנה ג':

המזבח מכון ביותר ואין משנין אותו ממקומו שבנה אותו שלמה שהוא מקום העקידה ושבנה נח ושהקריבו עליו אדם ובניו ומשם נברא דכתיב וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה אדם מכפרתו נברא דכתיב הכא מן האדמה וכתוב התם מזבח אדמה תעשה לי. מדות המזבח מכוונות ביותר דקפיד קרא אמדת ארכו ורחבו וקומתו וצורתו ידועה איש מאיש עד משה רבינו דבתורה לא נתפרשה ואין להוסיף על מה שבנו ועל מה שעתיד להבנות ולא לגרוע ממנו. שלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה אחד העיד להם על מקום המזבח שיהא בנוי במקום שנברא ממנו אדם הראשון ואחד העיד על מדותיו שיש לו מקום להוסיף עד ששים אמה דכתיב ויאמר דוד זה בית אלהים וזה מזבח לעולה בישראל כי בית מה בית ששים אמה ארכו כדכתיב והבית וגו' ששים אמה ארכו אף מזבח עד ששים אמה ראוי לו ומקודש המקום אם ירצו והם הוסיפו עליו כפי הצורך ל"ב על ל"ב ולא הוצרכו לששים והכי גמירי לה איש מפי איש עד משה כדאמר' עד דאתא דוד ואסמכיה אקרא ונביא שלישי העיד להם שמקריבים על המזבח הזה כל הקרבנות אף על פי שאין שם בית דקדושת הבית קדשה לשעתה ולעתיד לבא דקדושת ירושלים ומקדש מפי השכינה ושכינה אינה בטלה משם דכתיב והשמותי את מקדשכם אף על פי ששוממין בקדושתן הם עומדים. המזבחות שנעשו ושעתיד לעשות כולן עשר אמות וזה שכתוב בתורה ושלש אמות קומתו מקום המערכה בלבד דנאמר כאן רבוע ונאמר להלן רבוע במזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוע ואמתים קומתו מה להלן גובהו פי שנים בארכו אף כאן גובהו פי שנים בארכו דכתיב חמש אמות אורך וגו' הרי עשר אמות גובה ולא תימא איפשר כהן עומד על גבי המזבח ועבודה בידו וכל העם רואים אותו מבחוץ דאין גובה היקף הקלעים של חצר אלא חמש אמות כדכתיב וקומה חמש אמות דכתיב ואת קלעי החצר ואת מסך שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח מה משכן עשר אמות גובה הוא שצריך שיהיו הקלעים של חצר סביביו דהכי הוה גובה המשכן דכתיב עשר אמות אורך הקרש אף מזבח צריך הקף לבד עשר אמות דקלעים חמש עשרה אמות היו גבוהין שלא יראה כהן ועבודה בידו ומה תלמוד לומר וקומה חמש אמות למעלה מן המזבח היה גובהן חמש אמות ושלש אמות קומתו דכתי' במזבח היינו משפת סובב ולמעלה עד מקום הקרנות ולמטה הימנו ששה אמות וגובה הקרן אמה הרי עשרה כדאמר' ומזבח שעשו בני הגולה וכן העתיד ליבנות מדת ארכן ורחבן ל"ב על ל"ב דעד ששים היו יכולין להוסיף כדילפי' לעיל אלא דלא הוצרכו. עשר אמו' של גובה המזבח באמה בת ששה חוץ מאמת יסוד ואמת קרן דהוה באמת בת חמש דעלה חמשה טפחים וכנס חמשה זהו יסוד עלה חמשה אמות שהם שלשים טפחים וכנס חמשה טפחים זהו סובב דכתיב ונתת אותה תחת כרכוב המזבח מלמטה כרכוב הוא הסובב שמקיף את כל המזבח וגובה מקום המערכה מן הסובב שלש אמות שהם י"ח טפחים נמצא רוחב מקום המערכה כ"ד אמות וד' טפחים על כ"ד וד' טפחים אחר שחסרנו אמה סביב ממקום הקרנות ואמה סביב ממקום רגלי הכהנים וצורת ותבנית זה הוא שהיא ידוע איש מאיש עד משה רבינו והיא הצורה והתבנית שנתפרשה בבנין העתיד דכתיב ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וחיק האמה ואמה רוחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח מדות המזבח מזבח העולה באמות אמה אמה וטפח מדת המזבח יהיה באותן אמה שהאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח הרי שעלה אמה בת חמשה טפחים שהוא יסוד דכתיב וחיק האמה כלומר באלו האמות אני אומר שיהו בנות חמש האמה דהיינו יסוד דעלה אמה כדאמר' וחיק על שם שהוא חיקוי ותיקונו של מזבח מלמטה ואמה רוחב כניסה דיסוד ודסובב בת חמש וגבולה אל שפתה סביב גובהו דקרן באמה בת חמש וכל שאר מדות המזבח באמה בת שש ורש"י ז"ל פירש פרק שתי הלחם ובריש ערובין דאמה רוחב לא קאי אלא אכניסה דסובב לא אכניסה דיסוד דהוא בת שש ולדבריו יתישב גרסא ל"ש הכי ול"ש הכי מה שאינה מתישבת לדברי הרב ז"ל דקאמר דכניסה דיסוד נמי באמה בת חמש ורבוע כל קרן אמה על אמה דומיא דמזבח הזהב דהוה רבוע אמה על אמה וחלול

דכתיב ומלאו במזרק בזויות המזבח אלמא קיבול יש במזרקים בזויות המזבח. וחוט של סקרא היה חגור באמצע המזבח להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים דמים העליונים חטאת בהמה דמים התחתונים חטאת העוף ומנא לן דבעינן הבדל בין אלו לאלו דכתיב והיתה הרשת עד חצי המזבח. הרשת כעין ציור מצודה בקליעה ושל נחשת הוא בתחתיו של מזבח עשוי [כמון] נפה וגבוה עד חציו של מזבח כדכתיב עד חצי המזבח ומדקפיד קרא אחציה משמע דנתנה מחצה בין דמים העליונים לדמים התחתונים. כל הקרנות היה להן כנגדן מלמטה יסוד חוץ מקרן דרומית מזרחית שלא היה לה יסוד **לפ** **שלא היתה** בחלקו של טורף דכתיב ביה בנימן זאב יטרף שנתנבא עליו יעקב בבקר יאכל עד באחסנתיה יתבני מקדשא וקרן דרומית מזרחית לא היתה בחלקו אלא רצועה מחלקו של יהודה שהיתה נכנסת בחלק בנימן וכך התנו שהאוויר

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

שני אליהו אבות דרני פרק לה עשרה נסים כן אברהם כו

הגונו לקינאה בני אדם גדולים היו כלומר מקורם סגלנו אלל יעקב
ללמוד תורה היו בני אדם חסונים וכו' לנס בסיס ערוה ורנתי חסר
הולך ומחל: ונעשו עם למקו באוהה שנה: כלומר שזו סבינו הכל
שמהו גרי אמת ולק: הקב"ה הגדול הדל הדלכו אצל יעקב: וכו'
כל"ה כשכפרי הק"ס ועיקר: באוהה
שעה שנאמר כו' כמבואר בפני כלל
לדעמי וכינ"ה ראי' על כל מה שחמרו
מקודם וכינ"ה שסנינו הכל והלכו
אלל יעקב ללמוד תורה ורק במה
דסיים עמה לקב"ה ראי' מהכוב
ממשפחה סופרים ואמ"ק יעקב ראי'
מהכסוב סופרים סגלנו וכו' דקס
מחלך שזיו כל חלס גדולים כלומר
סגלנו וכדמסיק בנכחו עם המלך
במלכותו וכו' עם וכו' בפני מלכות
כמבואר סופרים סגלנו וכו' ערוה
ונרמס: כמו שמבואר בנכחו יעקב
נעשים וגדלה והוא מלשון נעשים
אילנוס ונדירות ללן לו נדירות
שעוקן סגלנו הסופרים: ויבא אליהם
אה אשר שאל: ולמחר מדכתיב אלל
ק' ש"מ דקרא לאלהים בנחה בכל
לכנו וע"ד שחמרו שלמה נהפלתו
(מלכים א' ח') ונתת לאלס ככל דרכי
אשר חרע חל לכבו: עשרה נסים:
עין מוס בימות סגלנו פלק קאח:
בבית המסבחים: על מורה ראי'
סס: חרן כרי' בן קמחיה: רגס
בביתם לא אירע גם אללו קרי ובחו
דמסיק ונתנה לטרע משיו רק מסוס
הרחק מן הכיבור וזמנה לו אמרן
חן מר' וחמקו סגלנו וכו' לומר
מוס וכתיב וסגלנו כשפרס חלך
שירדקו עמסו כחוס כשפרס וכו'
נחשז זה אללו קרי וכו' הג' אפרן
פרתו על ראי' ע: ונגנס אריו ושפס
בכרונה גדולה: וסס עקלמיו סמו
מסוס דנחמס: סגי פתחיו אירע לו
כן ופסס חלך כנס יעקב חלן
ופסס חלך יוסף חליו כמבואר
ביומא מ': בו בית: כלומר בוכ"כ
חלך רחקה סגי כהניס גדולי' ובאחת
כנטיס בניס סיו לה: וכלש שמסן
ככרונה גדולה כמבואר ביומא סס:

שבר טוב לחרו ולבניו: ומגין הן מחפרנסין מן
הצדקה שנאמר (ר"ה א' ב') ממשפחת סופרים
יושבי יעקב - בני אדם גדולים היו ובעלי
בתים ובעלי שרות וברמסיו ובשביל מלאכתו
של מלך מלכי המלכים הקב"ה הגדול הכל
הלכו אצל יעקב ללמוד תורה ונעשו עם
(ג') למקום באוהה שעה (שנאמר ממשפחת
סופרים יושבי יעקב וגו' ואומר (שם ר') המה
היוצרים יושבי נטעים וגדלה עם המלך
במלאכתו יושבו שם) יעקב היה איש טוב
וכשר ואיש אמת וחסיד ויושב והורש (יד) בתורה
שנאמר (שם) ויקרא יעקב לאלהי ישראל לאמה
אם ברך חברכני וגו' ויבא אליהם את אשר
שאל וגו' * עשרה נסים נעשו לאבותינו
בבה"מק * מעולם לא נראה זכוב בבית
המסבחים (טו) ולא אירע קרי לכהן גדול ביום
הכפורים. חרן מר' ישמעאל בן קמחיה שיצא
לרסיח עם שר אחד ונתנה ציגורא טפיו ונפל
על בגדיו ונכנס אריו ושמש בכרונה גדולה
חתרו וראתה ארתן אמן בו ביום שני כהניס
גדולים ראה דברים ואמר לה מה וכות היה
בדרך ואמרה מעולם לא ראו קורות כותי
(טז) שער ראשי מעולם לא נפגעו אדם בירושלים
ולא נזק אדם ולא נכשל במקדש מעולם
לא הפילה אשה מריו בשר הקודש
מעולם ולא פגלו הכהנים בקדשים (יז)
מעולם ולא אירע נותר מעולם וכשהיו מרבים
לאכול בשר הקדשים היו שותין מי השילוח
ומעקבל במענה כדרך שהמוין מחעכלי מעולם
לא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם
הפנים * כלי הדם שנשבר במקומו נבלעין
שבריו

הגונו לקינאה בני אדם גדולים היו כלומר מקורם סגלנו אלל יעקב
ללמוד תורה היו בני אדם חסונים וכו' לנס בסיס ערוה ורנתי חסר
הולך ומחל: ונעשו עם למקו באוהה שנה: כלומר שזו סבינו הכל
שמהו גרי אמת ולק: הקב"ה הגדול הדל הדלכו אצל יעקב: וכו'
כל"ה כשכפרי הק"ס ועיקר: באוהה
שעה שנאמר כו' כמבואר בפני כלל
לדעמי וכינ"ה ראי' על כל מה שחמרו
מקודם וכינ"ה שסנינו הכל והלכו
אלל יעקב ללמוד תורה ורק במה
דסיים עמה לקב"ה ראי' מהכוב
ממשפחה סופרים ואמ"ק יעקב ראי'
מהכסוב סופרים סגלנו וכו' דקס
מחלך שזיו כל חלס גדולים כלומר
סגלנו וכדמסיק בנכחו עם המלך
במלכותו וכו' עם וכו' בפני מלכות
כמבואר סופרים סגלנו וכו' ערוה
ונרמס: כמו שמבואר בנכחו יעקב
נעשים וגדלה והוא מלשון נעשים
אילנוס ונדירות ללן לו נדירות
שעוקן סגלנו הסופרים: ויבא אליהם
אה אשר שאל: ולמחר מדכתיב אלל
ק' ש"מ דקרא לאלהים בנחה בכל
לכנו וע"ד שחמרו שלמה נהפלתו
(מלכים א' ח') ונתת לאלס ככל דרכי
אשר חרע חל לכבו: עשרה נסים:
עין מוס בימות סגלנו פלק קאח:
בבית המסבחים: על מורה ראי'
סס: חרן כרי' בן קמחיה: רגס
בביתם לא אירע גם אללו קרי ובחו
דמסיק ונתנה לטרע משיו רק מסוס
הרחק מן הכיבור וזמנה לו אמרן
חן מר' וחמקו סגלנו וכו' לומר
מוס וכתיב וסגלנו כשפרס חלך
שירדקו עמסו כחוס כשפרס וכו'
נחשז זה אללו קרי וכו' הג' אפרן
פרתו על ראי' ע: ונגנס אריו ושפס
בכרונה גדולה: וסס עקלמיו סמו
מסוס דנחמס: סגי פתחיו אירע לו
כן ופסס חלך כנס יעקב חלן
ופסס חלך יוסף חליו כמבואר
ביומא מ': בו בית: כלומר בוכ"כ
חלך רחקה סגי כהניס גדולי' ובאחת
כנטיס בניס סיו לה: וכלש שמסן
ככרונה גדולה כמבואר ביומא סס:

הגונו לקינאה בני אדם גדולים היו כלומר מקורם סגלנו אלל יעקב
ללמוד תורה היו בני אדם חסונים וכו' לנס בסיס ערוה ורנתי חסר
הולך ומחל: ונעשו עם למקו באוהה שנה: כלומר שזו סבינו הכל
שמהו גרי אמת ולק: הקב"ה הגדול הדל הדלכו אצל יעקב: וכו'
כל"ה כשכפרי הק"ס ועיקר: באוהה
שעה שנאמר כו' כמבואר בפני כלל
לדעמי וכינ"ה ראי' על כל מה שחמרו
מקודם וכינ"ה שסנינו הכל והלכו
אלל יעקב ללמוד תורה ורק במה
דסיים עמה לקב"ה ראי' מהכוב
ממשפחה סופרים ואמ"ק יעקב ראי'
מהכסוב סופרים סגלנו וכו' דקס
מחלך שזיו כל חלס גדולים כלומר
סגלנו וכדמסיק בנכחו עם המלך
במלכותו וכו' עם וכו' בפני מלכות
כמבואר סופרים סגלנו וכו' ערוה
ונרמס: כמו שמבואר בנכחו יעקב
נעשים וגדלה והוא מלשון נעשים
אילנוס ונדירות ללן לו נדירות
שעוקן סגלנו הסופרים: ויבא אליהם
אה אשר שאל: ולמחר מדכתיב אלל
ק' ש"מ דקרא לאלהים בנחה בכל
לכנו וע"ד שחמרו שלמה נהפלתו
(מלכים א' ח') ונתת לאלס ככל דרכי
אשר חרע חל לכבו: עשרה נסים:
עין מוס בימות סגלנו פלק קאח:
בבית המסבחים: על מורה ראי'
סס: חרן כרי' בן קמחיה: רגס
בביתם לא אירע גם אללו קרי ובחו
דמסיק ונתנה לטרע משיו רק מסוס
הרחק מן הכיבור וזמנה לו אמרן
חן מר' וחמקו סגלנו וכו' לומר
מוס וכתיב וסגלנו כשפרס חלך
שירדקו עמסו כחוס כשפרס וכו'
נחשז זה אללו קרי וכו' הג' אפרן
פרתו על ראי' ע: ונגנס אריו ושפס
בכרונה גדולה: וסס עקלמיו סמו
מסוס דנחמס: סגי פתחיו אירע לו
כן ופסס חלך כנס יעקב חלן
ופסס חלך יוסף חליו כמבואר
ביומא מ': בו בית: כלומר בוכ"כ
חלך רחקה סגי כהניס גדולי' ובאחת
כנטיס בניס סיו לה: וכלש שמסן
ככרונה גדולה כמבואר ביומא סס:

ברושלים ולא נזוק כו' בואיו מסיק על עין ראשון כי קאי
אלמעלס ואלמעלס וכלמעלס וכלומר שלא אירע קנענע ועוקק ונכשל חרס
בירושלים ופסיוט שלא אירע כן במקדש ורק מפני סגלנו כן בכל
העיר חונס בלחמ כחשכו הספרס נסיס שנמקדס כי מקדס בכלל
העיר: לא הפילה אשה כו' * ספיר חשיב זה הסס כנסו רחקדס
כאשר גלמיו לך כריס פרקין כסס מר"ס ע"ס: ורק מסוס דלל הפילה
אשה מעולם בכל העיר מליוס זה סילל מר"סמק חשיב זה גיב מסגי
דירושלים כריס פרקין: וכלן חשיב כנסו דמקדס מחל"ה ולא סכריו
בשר הקדש לא חשיב כחן כנס סגלנו בלחמ כחוקק ומחל"ה שס
כסס רס"זל וסיונו מסוס דבאחמ מעולם לא סכריו חף כשר
קדשים קלים הנאכלין בכל העיר לשגי ימיס ומקדס בכלל העיר:
קדשים מעולם ולא אירע נותר מעולם וכשהיו מרבים כו' ג. כן
הניס הגר"א זלפי כו"י ולא קנטל כהניס כקדשים מעולם וכשהיו
מרבים כו' נראה לי לפרש דכנה ירוש ראי' חרס חמקו ולא לו וכו'
מסיכו מימי יעלם על מחשבתו מחשכו פגול וסיונו לאכול חן לזמנו
חל לא מחמק רגיו הכשר שאין לאכול אותו בזמנו חן מחמק זה
הנס שכססו מרבים לאכול כו' נעולם היו יבולין. לאכול בזמנו
וע"כ לא פגלו כהניס מעולם ולא חמירו מעולם וכל זה הוא כס חלך
אירע בו פסול חן חלך לביח מחמק סהור נקצר כלילה כמולאי יו"ט ואין מרביץ לקטר חלך כמי כשיעור כל פסוקן חמקס כעלם סכרס
כסס וכן סגי הלחם נאסין מערב יו"ט ואין אפיקון רוחה יוש וחס כפסלו לא יאפה חמרים ביו"ט וכן לחס סגלנו סגלנו חמקו חלך כפסל
אין חילוף והולקון עומד ריקס ער שחכ הכלה רגיו בימותא עם וכלו חלך סגלנו כנס אחד כמבואר סס: כלי חרס שנשבר: הכלי
חרס סמבטלים כנס קרי קדשים ובליעתן נאכרה מסוס נזהר ועטויין סכירה כדכתיב: וכלי חרס אשר חכבל בו יסגר וסכירתן כמקיים

לג ב קדוש

**יהושע
פרק טו**

א ויהי הגורל למטה בני יהודה למשפחתם אל גבול אדום מדבר צן נגבה מקצה תימן: **ב** ויהי להם גבול נגב מקצה ים המלח מן הלשן הפנה נגבה: **ג** ויצא אל מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה ועלה מנגב לקדש ברנע ועבר חצרון ועלה אדרה ונסב הקרקעה: **ד** ועבר עצמונה ויצא נחל מצרים והיו תצאות הגבול ימה זה יהיה לכם גבול נגב: **ה** וגבול קדמה ים המלח עד קצה הירדן וגבול לפאת צפונה מלשון הים מקצה הירדן: **ו** ועלה הגבול בית חגלה ועבר מצפון לבית הערבה ועלה הגבול אבן בהן בן ראובן: **ז** ועלה הגבול דברה מעמק עכור וצפונה פנה אל הגלגל אשר נכח למעלה אדמים אשר מנגב לנחל ועבר הגבול אל מי עין שמש והיו תצאתיו אל עין רגל: **ח** ועלה הגבול גי בן הנם אל כתף היבוסי מנגב היא ירושלים ועלה הגבול אל ראש ההר אשר על פני גי הנם ימה אשר בקצה עמק רפאים צפונה: **ט** ותאר הגבול מראש ההר אל מעין מי נפתוח ויצא אל ערי הר עפרון ותאר הגבול בעלה היא קרית יערים: **י** ונסב הגבול מבעלה ימה אל הר שעיר ועבר אל כתף הר יערים מצפונה היא כסלון וירד בית שמש ועבר תמנה: **יא** ויצא הגבול אל כתף עקרון צפונה ותאר הגבול שכרונה ועבר הר הבעלה ויצא יבנאל והיו תצאות הגבול ימה: **יב** וגבול ים הימה הגדול וגבול זה גבול בני יהודה סביב למשפחתם: **יג** ולקלב בן יפנה נתן חלק בתוך בני יהודה אל פי יי' ליהושע את קרית ארבע אבי הענק היא חברון: **יד** וירש משם כלב את שלושה בני הענק את ששי ואת אחימן ואת תלמי ילדי הענק: **טו** ויעל משם אל יושבי דבר ושם דבר לפנים קרית ספר: **טז** ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה: **יז** וילכדה עתניאל בן קנו אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה: **יח** ויהי בבואה ונתסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה כלב מה לך: **יט** ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה את גלת עליות ואת גלת תחתיות: **כ** זאת נחלת מטה בני יהודה למשפחתם: **כא** ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה אל גבול אדום בנגבה קבצאל ועדר ויגור: **כב** וקינה ודימונה ועדעדה: **כג** וקדש וחצור ויתנו: **כד** זיף וטלם ובעלות: **כה** וחצור חדתה וקריות חצרון היא חצור: **כו** אקם ושמע ומולדה: **כז** וחצר גדה וחשמון ובית פלט: **כח** וחצר שועל ובאר שבע ובניותיה: **כט** בעלה ועיים ועצם: **ל** ואלתולד וכסיל וחרמה: **לא** וצקלג ומדמנה וסנסנה: **לב** ולבאות ושלחים ועין ורמון כל ערים עשרים ותשע וחצריהן: **לג** בשפלה אשתמאל וצרעה ואשנה: **לד** תנוח ועין גנים תפוח וקעינים: **לה** ירמות ועדלם שוכה ועזקה: **לו** ושערים ועדיתים והגדרה וגדרתים ערים ארבע עשרה וחצריהן: **לז** צנו וחדשה ומגדל גד: **לח** ודלען והמצפה וקתאל: **לט** לכיש ובצקת ועגלון: **מ** וכבון ולחמס וכתליש: **מא** וגדרות בית דגון ונעמה ומקנה ערים שש עשרה וחצריהן: **מב** לבנה ועטר ועשו: **מג** ויפתח ואשנה ונציב: **מד** וקעילה ואכזיב ומראשה ערים תשע וחצריהן: **מה** עקרון ובנותיה וחצריה: **מו** מעקרון וימה כל אשר על יד אשדוד וחצריהן: **מז** אשדוד ובנותיה וחצריה ענה ובנותיה וחצריה עד נחל מצרים והים הגדול וגבול: **מח** ובהר שמיר ויתיר ושוכו: **מט** ודנה וקרית סנה היא דבר: **נ** נענב ואשתמה וענים: **נא** וגלן וחלן וגלה ערים אחת עשרה וחצריהן: **נב** ארב ורומה ואשען: **נג** וינום ובית תפוח ואפקה: **נד** וחמטה וקרית ארבע היא חברון וציער ערים תשע וחצריהן: **נה** מעון כרמל זיף ויוטה: **נו** ויזרעאל וקדעם ותנום: **נז** הקין גבעה ותמנה ערים עשר וחצריהן: **נח** חלחול בית צור וגדור: **נט** ומערת ובית ענות ואלתקן ערים שש וחצריהן: **ס** קרית בעל היא קרית יערים והרבה ערים שתיים וחצריהן: **סא** במדבר בית הערבה מדין וסככה: **סב** והנבשן ועיר המלח ועין גדי ערים שש וחצריהן: **סג** ואת היבוסי וושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם וישב היבוסי את בני יהודה בירושלים עד היום הנה:

יהושע

פרק יח

א וַיִּקְהָלוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח וַיִּשְׁכִּינוּ שָׁם אֶת אֶהֱל מוֹעֵד וְהָאָרֶץ נִכְבְּשָׁה לַפְּנִיָּהֶם: **ב** וַיִּזְוְדוּ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא חָלְקוּ אֶת נַחֲלָתָם שְׁבָעָה שְׁבַטִים: **ג** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אַנְהוּ אַתֶּם מִתְרַפִּים לְבֹא לְרִשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם: **ד** הֲבִי לָכֶם שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים לְשִׁבְט וְאֲשַׁלְּחֶם וַיִּקְמוּ וַיִּתְהַלְכוּ בְּאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּ אוֹתָהּ לְפִי נַחֲלָתָם וַיָּבֹאוּ אֵלָי: **ה** וְהִתְחַלְקוּ אֹתָהּ לְשִׁבְעָה חֲלָקִים יְהוָה יַעֲמֵד עַל גְּבוּלוֹ מִנְּגִב וּבֵית יוֹסֵף יַעֲמֵדוּ עַל גְּבוּלָם מִצְּפוֹן: **ו** וְאַתֶּם תִּכְתְּבוּ אֶת הָאָרֶץ שְׁבָעָה חֲלָקִים וְהִבְאַתֶּם אֵלַי הִנֵּה וַיְרִיתִי לָכֶם גּוֹרֵל פַּה לְפָנַי יי' אֱלֹהֵינוּ: **ז** כִּי אִין חֲלַק לְלוּיִם בְּקִרְבְּכֶם כִּי כֹהֲנֵת יי' נַחֲלָתוֹ וְגַד וַרְאוּבֵן נִחְצִי שְׁבַט הַמְּנַשֶּׁה לְקַחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִזְרָחָהּ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יי': **ח** וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ וַיִּצְוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַהַלְכִים לְכַתֵּב אֶת הָאָרֶץ לְאִמֹר לָכוּ וְהִתְהַלְכוּ בְּאָרֶץ וְכַתְּבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ אֵלַי וְפֹה אֲשַׁלֵּיךְ לָכֶם גּוֹרֵל לְפָנַי יי' בְּשַׁלְּחָה: **ט** וַיֵּלְכוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְרוּ בְּאָרֶץ וַיִּכְתְּבוּהָ לְעָרִים לְשִׁבְעָה חֲלָקִים עַל סֹפֶר וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַמַּחֲנֶה שְׁלַח: **י** וַיִּשְׁלַח לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרֵל בְּשַׁלְּחָה לְפָנַי יי' וַיִּחַלֵּק שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִחְלָקָתָם: **יא** וַיַּעַל גּוֹרֵל מִטָּה בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וַיֵּצֵא גְבוּל גּוֹרְלָם בֵּין בְּנֵי יְהוּדָה וּבֵין בְּנֵי יוֹסֵף: **יב** וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל לְפָאת צְפוֹנָה מִן הַיַּרְדֵּן וְעַלָּה הַגְּבוּל אֶל כְּתָף יְרִיחוֹ מִצְּפוֹן וְעַלָּה בְּהַר יִמָּה וְהָיוּ תְּצַאֲתָיו מִדְּבַרָּה בֵּית אֲנוּן: **יג** וְעֵבֶר מִשָּׁם הַגְּבוּל לַזָּהָ אֶל כְּתָף לַזָּהָ וְנִגְבָּה הִיא בֵּית אֶל וַיֵּרֶד הַגְּבוּל עֲטָרוֹת אֲדָר עַל הַהַר אֲשֶׁר מִנְּגִב לְבֵית חֲרוֹן תַּחְתּוֹן: **יד** וְתֹאֵר הַגְּבוּל וְנֹסֵב לְפָאת יָם וְנִגְבָּה מִן הַהַר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בֵּית חֲרוֹן וְנִגְבָּה וְהָיוּ תְּצַאֲתָיו אֶל קְרִית בַּעַל הִיא קְרִית יַעֲרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פָּאת יָם: **טו** וּפָאת נִגְבָּה מִקְצֵה קְרִית יַעֲרִים וַיֵּצֵא הַגְּבוּל יִמָּה וַיֵּצֵא אֶל מַעַן מִי נְפֹתוֹת: **טז** וַיֵּרֶד הַגְּבוּל אֶל קְצֵה הַהַר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי גִי בֶן הַנֶּסֶם אֲשֶׁר בַּעֲמֵק רַפְּאִים צְפוֹנָה וַיֵּרֶד גִּי הַנֶּסֶם אֶל כְּתָף הַיְבוּסִי וְנִגְבָּה וַיֵּרֶד עַיִן רִגְלִי: **יז** וְתֹאֵר מִצְּפוֹן וַיֵּצֵא עַיִן שָׁמֶשׁ וַיֵּצֵא אֶל גְּלִילוֹת אֲשֶׁר נֹכַח מַעַלָּה אֲדָמִים וַיֵּרֶד אֲבוּ בֶהוּ בֶן רְאוּבֵן: **יח** וְעֵבֶר אֶל כְּתָף מִזֶּה הָעֵרְבָה צְפוֹנָה וַיֵּרֶד הָעֵרְבָתָה: **יט** וְעֵבֶר הַגְּבוּל אֶל כְּתָף בֵּית חֲגֵלָה צְפוֹנָה וְהָיוּ תְּצַאֲוֹת הַגְּבוּל אֶל לְשׁוֹן יָם הַמֶּלַח צְפוֹנָה אֶל קְצֵה הַיַּרְדֵּן וְנִגְבָּה זֶה גְבוּל נִגְב: **כ** וְהַיַּרְדֵּן יִגְבוּל אֹתוֹ לְפָאת קְדֻמָּה זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בְנִימִן לְגְבוּלֹתֶיהָ סְבִיב לְמִשְׁפַּחֹתָם: **כא** וְהָיוּ הָעָרִים לְמִטָּה בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחֹתֶיהֶם יְרִיחוֹ וּבֵית חֲגֵלָה וְעַמֶּק קִצִּיץ: **כב** וּבֵית הָעֵרְבָה וּצְמָרִים וּבֵית אֶל: **כג** וְהָעָרִים וְהַפָּרָה וְעַפְרָה: **כד** וְכַפֵּר הָעַמְּנָה וְהָעַפְּנִי וְגִבְעַת עָרִים שְׁתֵּים עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן: **כה** גְּבַעוֹן וְהַרְמָה וּבְאָרוֹת: **כו** וְהַמְּצַפָּה וְהַכַּפְּרָה וְהַמְּצָה: **כז** וְרָקִם וְרַפְּאֵל וְתַרְאֵלָה: **כח** וְצַלַּע הָאֶלְפָּה וְהַיְבוּסִי הִיא יְרוּשָׁלַיִם גְּבַעַת קְרִית עָרִים אַרְבַּע עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחֹתָם:

מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרֹתֶיךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפֶּךָ
 וְכָלִיל עַל-מִזְבְּחֶךָ: יֵאָבֶרֶךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה מִחַץ
 מַתָּנִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאוֹ מִן-יְקוּמוֹן: ׀ לְבַנְיָמִן אָמַר
 יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֵטַח עָלָיו

אליו דילפון דיניך ליעקב ואוריתך לישראל ישומו קטרת בוסמין קדמך וגמיר לרעוא על מזבחה: יא ברך יי נכסוהי וקרפן ידוהי תקבל פרעוא תבר חרצא דסנאוהי ודבעלי דכבוהי דלא יקומון: יב לבנימן אמר רחומא דיי ישרי לרחצן עלוהי יהו כגון תולדות אהרן יורו משפטך. יומא כו. ישימו קטורה באפך. שם: זכיל על מזבחך. שם: ברך ה' חילו. פסחים עב קידושין טו: מכות יב. לבנימן אמר. ברכות יב: מנחות נג:

רש"י

שפתי חכמים

ומלין את בניהם (ס"א אותם שנולדו נמכרו לישראל לא מלו את בניהם והם היו מוליין): (י) יורו משפטיך. ראון ט אלו לך: וכ"ל. י עולה: (יא) מחץ מתנים קמיו. מחץ קמיו מכת מתנים כענין שנאמר ומתניהם תמיד המעד * ועל המעוררין על הכהונה אמר כן. ד"א ראה שעמידין כ חשמונאי וצניו להלחם עם היונים והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים י"צ בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבנות לכן נאמר צרך ה' חילו ופועל ידיו תרצה: ומשנאויו מן יקומון. מחץ קמיו ומשנאויו מהיות להם תקומה: (יב) לבנימן אמר. לפי שנכת לו צעדות הקרצנות כו ושל צנימין צנין צית המקדש צחלקו סמכן זה לזה וסמך יוסף אחריו שאף הוא משכן שילה היה צניו צחלקו שנאמר ומאס צהאל יוסף וגו' ** ולפי שצית עולמים צ צניו משילה לך

והרי כתיב ואראך מתבוססת בדמך ודרשו רז"ל שני דמים דם פסח ודם מילה שמע מיניה דכל ישראל היו נמוליין במצרים ובמדבר ואם כן מאי ובריתך ינצרו ל"פ דקאי על הנולדים במדבר (נמ"י) אבל היוצאים ממצרים אלו ואלו היו מולים ופסוק מלא הוא (יהושע ה) כי מולים היו כל העם היוצאי וכל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו ולפיכך נקט הרב במדבר: ט ר"ל כאן שבידך שבת לוי כמו שאר שבטים אמאי היה מספר בשבח שבת לוי קודם הברכה יותר מכל ברכות שאר שבטים ל"פ ראויים הם זכור כלומר אי לא היה מספר בשבחם מקודם היו מריבים ישראל עם משה כמה שברכס יורו משפטיך וגו' דהיינו הברכה המעולה מכל הברכות והיו אומרים לפי שהם בני שבטו משום הכי ברכס בברכה טובה לכן היה מספר שבחם מקודם לכן ואח"כ אמר ראויים אלו לברכה זו מרוב מעלתם: י ונקרא כן מפני שהיא עולה כולה לגבוה: כ דלפי ראשון קשה למה בירך שבת לוי בברכה זו והאם לא יצאו למלחמה כשאר שבטים דהא כהיל המלך הם יושבים ל"פ ד"א זכור ולדבר אחר קשה למה אמר קמיו דהא היו קמיו של כל ישראל דהא עיקר גיורתם היה להעביר על המצות ל"פ גם לטעם ראשון: ז ר"ל דמתן נמי קאי אמשנאויו דאליכ לא יתכן לפרש איך מחובר ומשנאויו אדלעיל: ט ר"ל הרי הוא היה הצעיר ולמה הוקדם בברכתו: ז ר"ל הו"ל לכל הפחות להקדים יוסף דהא משכן שילה היה גם כן בחלקו

אבן עזרא

רמב"ן

כמו שמרו עדומיו ותק נתן למו עד שירוס לישראל ויש אומרים על דבר מי לה' אלי: (י) ישימו קטורה. הכהנים מהם: וכ"ל. היא העולה: (יא) ברך ה' חילו. הנכורים והמעשר: ופעל ידיו. הקרצנות: מחץ מתנים. הטעם מחץ קמיו: מן יקומון. מן אשר יקומון עליהם כמו לים מכסי: (יב) לבנימן אמר. צענור צנימין שהוא ידיד השם ישכון צנימין לצטט על השם והשם שוכן צין

והנה מתחלה דבר בכהנים, כי אמר ללוי שיהיו האורים והתומים לאיש חסידו מהם. ואחרי כן בכל השבט שנסה אותם בעגל ובמצרים ובמדבר, ועל כן יורו משפטיו ליעקב, וכן דעת אונקלוס שאמר כשירין אילין דילפין דינך וגו', או על העתיד ידבר בהם כדברי ר"א, ויורו משפטיך על כולם, וישימו קטורה על הכהנים מהם: יא. וטעם ברך ה' חילו. שיהיו חיל גדול, והטעם שירבו ולא ימעטו בבואם אל הקדש, כטעם אל

תכריתו את שבת משפחות הקהתי (במדבר ד יח), וכן נאמר באזהרות שלהן (שם פסוק יט) ולא ימותו. ואונקלוס אמר נכסוהי, מלשון ואת כל מקנהם ואת כל חילם (שם לא ט), יתכוין למה שאמר רבוהינו (יומא כו) בקטורת

חִפֵּף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו
 שֹׁכֵן: ם שלישי יג וְלְיוֹסֵף אָמַר
 מְבָרַכְתָּ יְהוָה אֲרִצּוֹ מִמְּגַד שָׁמַיִם
 מִפֶּטֶל וּמִתְהוֹם רִבְצָת תַּחַת:
 יד וּמִמְּגַד תְּבוֹאֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמְּגַד
 גֵּרֶשׁ יִרְחִים: טו וּמִרֹאֵשׁ הַרְרֵי־

עלוהו כל יומא ובארעה
 תשרי שכנתא: יג וליוסף
 אמר מברכא מן קדם יי
 ארעה עבדא מגדנין
 מפלא דשמיא מלעלא
 וממבועי עיגון ותהומין
 דנגדן ממועמקי ארעא
 מלרע: יד ועבדא מגדנין
 ועללן מיבול שמשא
 ועבדא מגדנין מריש ירח
 בירח: טו ומריש טוריאי

תולדות אחין חופף עליו. יומא יב. מגילה כו. זכאים נד. קח: ובין כתפיו. סוטה לו. זכאים שם:
 וממגד תבואות. יומא פג: קמא פא:

שפתי חכמים

ליפ לפי זכר: ם (נמי) לאפוקי שלא תפרש לעוה"ב והוקשה לו
 והלא חרוב הוא ואין זה לעולם ומתרץ משנבחרה ירושלים וכו'
 ר"ל הקדושה היא לשעשה ולעיל וגם לא שרתה שכינה אח"כ במקום
 אחר משא"כ בגלגל ונוב ושילה: ע פי' בכתף שהוא גבוה מכל
 האיברים וכי"ת א"כ הו"ל לבנותו בראשו של הר דהוא גבוה יותר
 ליפ אלא שנמוך כו' פי' המקום שהי' בו בהמ"ק היה כ"ג אמות
 נמוך מעץ עיטס ולכן כתי' בין כתפיו ולא על ראשו וכי"ת מגיל
 ומפרש דהרי שם הי' דעתו של דוד לבנותו ומ"ט לא עביר הכי
 אמרי כו' ש"מ ולא ניהא ליה להקב"ה לבנותו בגובה ארצו בתכלית
 וכתב מ"ט לא ניהא ליה לבנותו בגובה אלא בין כתפיו לפי שאין
 לך נאה וכו' מצאתי בשם מהר"ץ: ם ר"ל וכי שאר ארצות של
 שבטים אינן מבורכות ליפ שלא היו וכו' כלומר שאר ארצות היו
 נמי מבורכות אבל נחלת בני יוסף יותר מכולן: צ פי' עולה מלמטה:
 ק רצונו להוכיח בזה מנ"ל שפי' של ומתהום רובצת תחת הכי דלמא

רש"י

הקדים בנימין ליוסף: חופף עליו. מכסה אומו ומגין
 עליו: כל היום. לעולם ם משנבחרה ירושלים לא
 שרתה שכינה במקום אחר: ובין כתפיו שכן. גבוהה
 ארצו ע היה צית המקדש צנוי אלא שנמוך כ"ג אמה
 מעין עיטס ושם היה דעתו של דוד לבנותו כדאיתא
 בשמיטת קדשים אמרי נחתי ציה פורתא משום דכתיב
 וצין כתפיו שכן אין לך נאה בשור יותר מכתפיו:
 (יג) מבורכת ה' ארצו. שלא הייתה נחלת השבטים
 ארץ מלאה כל טוב פ כארצו של יוסף: ממגד. לשון
 עדניס וממק: ומתהום. שהתהום עולה ומלחמ אומה
 מלמטה צ אמה מולא ככל השבטים ק ברכחו של משה
 מעין ברכחו של יעקב: (יד) וממגד תבואות שמש. שהיתה ארצו פתוחה לחמה וממתקם הפירות: גרש
 ירחים. יש פירות שהלננה מנשלמן ואלו הן קסואין ולועין ד"א גרש ירחים שהארץ מגרשת ומולאה מחדש

רמב"ן

לבטח על השם, והשם יהיה חופף עליו כל הימים
 ומשרה שכינתו בתוך ארצו. ובין כתפיו ירמוז למה
 שדרשו בו רבותינו (זכאים נד:). ועל דרך האמת, ידיד
 ה' ישכון על בנימין, ויהיה זה לבטח לבנימין, שיבטחו
 בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים, והוא יהיה חופף
 ומגין על בנימין כל היום ולא יבושו בעת צרה, ובין
 כתפיו של בנימין ישכון לעד:
 ומכאן נקרא שלמה ידידיה בעבור ה' (ש"כ יב נה) ובנה
 ידידות משכנותיו, כאשר נקרא שלמה גם כן,
 לומר שמדתו שלימה בשלום, ולפיכך נכתב בה"א.
 ואמרו במדרש של ר' נחוניא בן הקנה, אמר לו הקב"ה הואיל ושםך כשם כבודי אתן לך את בתי דכתיב

אבן עזרא

כתיפיו: חופף עליו. על הכנוד שהיה דר צירושלם נחלק
 בנימין כי כן כתוב: וטעם בין כתפיו. נאמנע נחלתו
 לו שהיה נראה גם להיות דבק עם חופף:
 (יג) ממגד. שיתנו השמים:
 (יד) תבואות שמש. כי תבואות הזרע והכרם תלויה
 בשמש: גרש. מגזרת ויגרשו מימיו והוא
 שיעשה האויר בלחותו כי אין חומו כח השמש. ואמר
 ירחים צענור שיתחדשו והן רבים בשנה אחת:
 (טו) ומראש. הטעם וממגד ראש הררי קדם:

אבי עזר

(טו) ומראש הררי קדם הטעם וממגד ראש עכ"ל. וטעמו כמו נשמים ראש כמו מוגמר מן המונחר:

ותיכין דברזלא לחון: (כ) ויהבו
 לכלב ית חברון כמא דמליל
 משה ותרין מתמן ית תלתא
 בני גבריא: (כא) וית יבוסאי
 יתבי ירושלם לא תריכו בני
 בנימין ויתבו יבוסאי עם בני
 בנימין בירושלם עד יומא
 תדין: (כב) וסליקו דבית יוסף
 אף אנון לבית אל ומימרא
 דיי בסעדהון: (כג) ושלחו
 מאללין דבית יוסף לבית אל
 ושום קרתא מלקדמין לזו:
 (כד) וחונו גבריא גברא נפיק מן

וירש את-ההר כי לא להוריש את-
 ישבי העמק כי-רכב ברזל להם:
 כ ויתנו לכלב את-חברון כאשר דבר
 משה וירש משם את-שלשה בני
 הענק: כא ואת-היבוסים ישב ירושלם
 לא הורישו בני בנימן וישב היבוסים
 את-בני בנימן בירושלם עד היום
 הוזה: ס כב ויעלו בית-יוסף גם-הם בית-
 אל ויהוה עמם: כג ויתירו בית-יוסף
 בבית-אל ושם-העיר לפנים לזו: כד ויראו השמרים

תולדות אהרן

רש"י

החסידים הללו: (יט) כי לא להוריש. תרגם
 יונתן: צמר כן דחצו, לא יכלו לתרכא ית יתבי
 מישרא: (כא) ואת היבוסים ישב ירושלם. מחוז היה צירושלים ששמו יבוסים (פרקי דרבי אליעזר לו),
 ומצני אצימלך היו, ולא הורישם מפני השבועה (בראשית כא כג-כד) עד שבא דוד (שמואל ב ה ו-ז),
 לפי שעדיין היה נכדו קיים, והוא נשבע לו ולנינו ולנכדו: (כב) בית אל. שנפל בגורלם (יהושע טו א),
 ואף על פי שפסל מיכה עמהם, שהרי מיכה משבט אפרים (שופטים יז א), נאמר כאן 'זה' עמם,
 הוא שאמר דניאל (דניאל ט ז): לך ה' הנדקה ולנו צושת הפנים: (כג) ויתירו. על ידי אחרים,
 (תרגום): ושלחו מאללין, ויתורו את ארץ (צמדצר יג ב) נאמר צמרגלים עזמן, ואלו שלחו מרגלים

פירוש רבנו ישעיה

(יט) כי לא להוריש. פי' מקרא קצר הוא וכן צריך לומר כי לא יכלו להוריש: (כג) ויתירו בית יוסף בכית אל. פי' כמו ויתורו שהרבה

מצודת ציון

מצודת דוד

ה' עשתה זאת: כי לא להוריש. תחסר מלת 'יכול', ורצה
 לומר, שהרי לא היה ביכלתו להוריש יושבי העמק, על
 כי להם רכב ברזל לא עצר כח להורישם, עם שישבו
 בעמק הנוח לכבוש יותר מן היושב בהר, ואיך אם כן הוריש יושב ההר הקשה יותר ויותר, אלא יד ה' עשתה זאת,
 ואת יושבי העמק הניח לנסות במ את ישראל, כמו שכתבו למטה (לקמן ב כב), ואם הניח יושבי ההר וגירש יושבי
 העמק, היו חושבים בכח ידם יוכלו לגרש יושבי העמק, עם כי רכב ברזל להם, ועל יושבי ההר הקשה יותר לא
 יוכלו להתגבר, לזה הוריש יושבי ההר והניח יושבי העמק: (כא) היבוסים. שם אומה: בני בנימן. כי ירושלים היתה
 מנחלתם, ולבד רצועה אחת היה לו ליהודה בה, כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (זבחים נג ב): (כב) גם הם. כמו
 שבני יהודה נלחמו לכבוש גורלם, כן נלחמו בני יוסף בגורלם: (כד) השומרים. כי מבני יוסף שמרו מול השער,

ואמר אבימלך ופיכל רב
 חיליה לאברהם למימר
 מימרא דיי בסעודא בכל
 די את עבד: כג וכען קים
 לי במימרא דיי הקא דלא
 תשקר בי ובכרי ובכר פרי
 כטיבותא די עבדית עמו
 תעבד עמי ועם ארעא
 דאתותבתא בה: כד ואמר
 אברהם אנא אקים:
 כה ואוכח אברהם ית
 אבימלך על עיסק פירא
 דמיא די אגיסו עבדי
 אבימלך: כו ואמר
 אבימלך לא ידעית מאן
 עבד ית פתגמא הדין ואף
 את לא חזית לי ואף אנא
 לא שמעית אלהין יומא
 דין: כז ודבר אברהם עאן
 ותורין ויהב לאבימלך
 וגורו תרויהון קים:
 כח ואקים אברהם ית שבע
 חורפן דעאן בלחודיהן:

תולדות אחרן אם תשקר. סטה י. חולין

ופיכל שר צבאו אל אברהם
 לאמר אלהים עמך בכל אשר
 אתה עשה: כג ועתה השבעה לי
 באלהים הנה אם תשקר לי
 ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי
 עמך תעשה עמדי ועם הארץ
 אשר גרתה בה: כד ויאמר
 אברהם אנכי אשבע: כה והוכח
 אברהם את אבימלך על אדות
 באר המים אשר גזלו עבדי
 אבימלך: כו ויאמר אבימלך לא
 ידעתי מי עשה את הדבר הזה
 וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי
 לא שמעתי בלתי היום: כז ויקח
 אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם
 ברית: כח ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן

שפתי חכמים

ממקום אחר, ועוד שבניו ימיתו בניך בצמא ואתה מעלה לו את הבאר, והקביה השיב להם כיון שעתה הוא צדיק בענין זה מעלה אני לו הבאר, (מהרש"ל):

ממקום גדוליה שנאמר ולה שפחה מזרית וגו'. היינו דלמרי אינשי זרוק חוטרלא לאורלא לעיקריה קאי: (כב) אלהים עמך. לפי שראו שישל משכונת סדום

לשלוט ועם המלכים נלחם וגפלו צידו ונפקדה אשתו לזקויו: (כג) ולניני ולנכדי. עד כאן רחמי האל על הנן: כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי. שאמרתי לך הנה ארצי לפניך (כ"ה): (כח) והוכח. נתוכח

פרק יוד.

הלאמת הקרקע של ירושלים

א. ירושלים לא נתחלקה לשבטים:

(א) אם ירושלים נמסרה לשבטים מיוחדים (ליהודה ובנימין) או שנמסרה לכלל ישראל — הנה ביומא (י"ב.) ומגילה (כ"ו.) מחלוקת היא זו, דאמרו שם במאי קמפלגי ת"ק סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים ור"י סבר נתחלקה לשבטים ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מה הי' בחלקו של יהודה הה"ב כו' וחלקו של בנימין אולם והיכל וקה"ק ורצועה יוצאה מחלקו של יהודה כו' והאי תנא סבר ירושלים ל"נ לשבטים דתניא אין משכירין בתים בירושלים כו'. וכעין מחלוקת כזו בת"כ מצורע סי' ע"ז וספרי ראה ט' וכ"ג. אולם סתמא דמתני' וברייתות וגמרות הן כרבנן של"נ לשבטים בנגעים (פי"ב ד') סתמא דמשנה ירושלים אינה מטמאה בנגעים, וכ"ה בתוספתא שם, והוא מה"ט משום של"נ לשבטים, וכן סתמא דמתני' בטוטה (מ"ה:) ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה ושם בגמ' דקסבר ירושלים ל"נ לשבטים, כמו"כ סתמא דגמ' בב"ק (פ"ב:) הביאה ברייתא החושבת ומונה הרבה דברים שאינם בירושלים מה"ט משום של"נ לשבטים, וכ"ה גם באבות דר"נ פל"ה, וכן גם סתמא דגמ' ביומא (כ"ג.) וסנהדרין (ק"ב:) וערכין (ל"ב:), ושם ביומא ובסנהדרין ובערכין פריך פירכא מדין זה כאילו הוא דבר מוסכם לכר"ע ול"א הא מני ר' יהודה (אף אמנם ביומא כ"ג העירו תוס' על זה ותירצו — הנה בסנהדרין וערכין לא מצאו לנכון גם להעיר ע"ז), וכן בירושלמי מע"ש (פ"ג ה"ג) אמר ר' יונה בדין הי' אפי' בתים שלה (של ירושלים) לא יטבילו שהן של כל ישראל. וגדולה מזו מצינו בירושלמי ערלה (פ"א ה"ב) שפריך מר' יהודה על ר' יהודה ומשגי התם אמר שמועתו (אני שמעתי) אבל הוא עצמו מודה גם הוא שירושלים לא נתחלקה לשבטים. וכ"פ הרמב"ם בכ"ד שירושלים ל"נ לשבטים בכל הני דברים המנויים בב"ק ועוד. ומעתה אין עוד כל תימה מה שבאדר"נ (פל"ה) תוסיף ר' יהודה בעצמו לומר אין משכירין מטות בירושלים (במגילה כ"ו. איתא זאת בשם ראב"צ). ומהתימה מה שמצינו גם סוגיות בש"ס כהאי ברייתא מה הי' בחלקו של יהודה וגם הרבה אמוראים דברו בזה: בזבחים (נ"ג: ונ"ד.) אמרו: וקרן מזרחית דרומית לא הי' לה יסוד מ"ט אר"א לפי שלא היתה בחלקו של טורף ושם בכל הסוגיא מדברים רבים עפ"י שיטה זו דאר"ש כו' מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה אמר ר' לוי כו' רצועה היתה יוצאה בחלקו כו', וארנב"י כו', ואמוראים עוד. והתם (נ"ד) ואב"א גמירא חסנהדרין בחלקו של יהודה ושכינה בחלקו של

בנימין כו' מצאנוה בשדה יער זה בנימין, וכן כל הסוגיא דשלהי זבחים (ק"ח:) אף שהסנהדרין בחלקו של יהודה ושכינה בחלקו של בנימין, וכ"ה בב"ר צ"ט. אף אמנם תוס' ביומא (י"ב:) תירצו דאפי' למ"ד ל"ג לשבטים י"ל דהא דלא הי' יסוד בקרן דרומית מזרחית לא משום שלא הי' בחלקו של טורף אלא שהכי גמירי שלא לעשות שם יסוד (כמו"כ י"ל גם בשיטת הרמב"ם שאף שפסק של"ג לשבטים מ"מ מביא דלא הי' יסוד בקרן דרומית מזרחית) — עכ"פ סתמא דתלמודא הלא אומרת גם בזה את הטעם משום שלא הי' בחלקו של בנימין. וכן תמה זקננו רבנו החו"ט שם בנגעים מה שסתמא דתלמודא בזבחים דלא כסתמא דמתני' ובסתמא דשאר סוגיות, והניח בצ"ע.

ב) אכן מלבד הסתירות הנראות כאן בין הסוגיות — הנה גם עצם מחלוקת זו של ר' יהודא ורבנן הפליאה אותי עד מאד: בקרא יהושע (ט"ו ח') כתיב שירושלם הי' הגבול בין יהודה לבנימין, ושם הלאה (ט"ו ס"ג) כתיב וישב היבוסי את בני יהודה, והלאה שם (י"ח כ"ח) מנה הקרא את היבוסי היא ירושלים בין ערי בנימין, וכן בשופטים (א' כ"א) נאמר וישב היבוסי את בני בנימין, והוא עפ"י משו"ל שעיקר העיר היתה לבנימין וחלק נמשכה מנחלת יהודה לתוך ירושלים והמקדש, ובארנו לעיל (ח"ב פ"א ב"ג) שאעפ"י שלא הורישו את היבוסי בשביל השבועה מאברהם לאבימלך ישבו אתו יחדיו, בני יהודה בדרומה ובני בנימין בצפונה של העיר, כל אחד בחלקו שנפל בגורלו. א"כ הלא מבואר בקרא שאמנם נמסרה לב' השבטים האלה, וכנגד זה, גם אא"ל שנשאר מקום המקדש לחלק של שבט אחד אחרי שכל ישראל מצווין לבנות את הבית וצריך המקום להיות שייך לכלם, ומאת ה' היתה זאת שנסבה שבועה מאברהם לאבימלך כדי שלא יכלו להורישם וירכש דוקא בכסף מלא, כדי שיהי' קנין כספי ולא קנין של כבוש (וכמש"ל שם ח"ב פ"א ג"ה), ויקנהו דוד המע"ה מאת ארונה היבוסי, וכסף זה גבה מכל השבטים, חמשים שקלים מכל שבט ושבט, כאמור בזבחים (קט"ז:) ובספרא נשא (ו' כ"ו) וספרי ראה ט' ופדר"א פל"ו וילקוט יהושע כ"ה.

ובכן לא ידעתי לפרש מהות המחלוקת של ר' יהודא ורבנן, מכיון שנראה מקרא שנפל הגורל לב' השבטים ושניהם ישבו בתוכה ומכיון שסו"ס נקנה אח"כ המקום מכסף כל ישראל ובעד כלל ישראל, הרי לכו"ע נמסרה לב' השבטים ואח"כ החזרה לכלל ישראל, ותו במה פליגי ר"י ורבנן?

ג) והנה בתוס' ב"ק (פ"ב: ד"ה ואין) אמרו שאליבא דרבנן ירושלים לא נתחלקה גם מלכתחלה דאם מתחלה נתחלקה למה היו חוזרין וקונין אותה אח"כ בדושנה של יריחו דרך בנוגע למקום המקדש אמרי' שאף שבתחלה נמסר לשבטים היו מוכרחים לקנותו אח"כ ולמסור תחתיו דושנה של יריחו, ומדברי תוס' אלה ייצא שלרבנן לא נמסרה מעולם ירושלים לב' השבטים ותהי רק עיר גובלת בין

התחומין של יהודא ובנימין, וממילא לא הי' צריכין למסור תחתיו דשנה של יריחו, ואפי' אם נאמר שדוד המע"ה בקנותו את גורן ארונה קנה את כל עיר היבוס (כאמור בפדר"א ובילקוט יהושע ומובא לעיל שם ח"ב פ"א ג"ה) — הי' קנין זה רק כלפי היבוס שלא הי' המקדש וירושלם קנין של כבוש (שע"ז היתה השבועה מאבימלך לאברהם, כאמור שם), אבל להוציא את העיר והמקדש מרשות השבט היחיד לרשות כלל ישראל לא הי' צריכין כלל אליבא דרבנן משום שמעולם לא נמסרה ליהודה ובנימין. ולדעת ר"י הנה מלכתחלה נמסרה העיר ירושלם ובכללה מקום המקדש לב' השבטים האלה וקנין דוד מהיבוס הוציא מרשות היבוס בקנין כסף כנ"ל ולהוציא את מקום המקדש מרשות שבטי יהודה ובנימין לרשות כלל ישראל — נתנה תחתיו דושנה של יריחו, אולם ירושלם העיר נשארה אליבא דר"י לרשות ב' השבטים.

ועד"ז ובאופן אחר קצת — גם ברש"י יומא שם, דאליבא דח"ק כתב (בד"ה ואין) קסבר לא נתחלקה לשבט יהודה ובנימין אלא כל השבטים שוין בה, ואילו בדברי ר"י כתב נתחלקה לשבטים אלא מקום מקדש בלבד שכשקנה דוד את גורן כו'. הרי גם רש"י אומר שאליבא דרבנן לא נמסרה מלכתחלה לשבטים וכאשר כתב מפורש במגילה "דס"ל ל"נ לשבטים ולא נפלה בגורל לא ליהודה ולא לבנימין" ואילו אליבא דר"י אומר שנמסרה לשבטים אלא שקנה אח"כ את מקהמ"ק (ולא גם עיר היבוס), ומדלא הזכיר רש"י אליבא דר"י מדושנה של יריחו משמע מדבריו שגבית הכסף מכל השבטים הוציאה את מקהמ"ק גם מרשות ב' השבטים לרשות כלל ישראל, וכ"מ בספרי ראה (כ"ג) בדעת ר"י "שר"י אומר הכסף מכל שבטיכם ומקום בית הבחירה משבט אחד", ועד"ז שם בספרי ט'.

ד) ותהדר קושיתנו אם לרבנן לא הוטלה ירושלם בגורל כלל ולא נמסרה לב' השבטים — מה שייטי' של יהודה ובנימין לישיבת היבוס היא ירושלם, ולמה התנחלו שם זמן רב בטרם קנה דוד את הגורן (ואת העיר), ומדוע כתב הקרא בין ביהודה ובין בבנימין שלא יכלו להוריש את היבוס (ובשביל השבועה כדאמרו חז"ל) משמע שאילו יכלו היו הם המורישים, ודוחק גדול הוא לומר שבשביל שנשארה בין התחומין התישבו הגובלים בתוכה לפי שעה עד זמן שתרכש לכלל ישראל והא דכתיב לא יכלו להורישם זוהי לא רק בשביל השבועה אלא גם בשביל שאין זו שלהם. עוד קשה לפמ"ש תוס' בב"ק אליבא דרבנן שאילו נמסרה ירושלם מלכתחלה לב' השבטים לא היו צריכין לחזור ולקנותה — א"כ יש להתקשות כך גם אליבא דר"י בנוגע במקהמ"ק ולהפך, למה היו צריכין מלכתחלה להטיל את מקהמ"ק בגורל ולהנחילו לב' השבטים הלא ידע יב"ג שיהי' לכלל ישראל ויצטרכו לחזור ולקנותו ולא היו צריכין להטילו בגורל כלל.

ואלא תאמר כדי שתשאר הזכ"י לבנימין וליהודה שתשרה השכינה בחלקם, היינו מה שנפל בגורלם, א"כ תו תאמר כך גם לרבנן בנוגע לכלל העיר ירושלים (המקודשה מכל אר"י והנקראת גם "לפני ה'") לכמה דברים, ולרמב"ם נקראת לפיכך גם היא בשם מקדש) — שנפלה בגורל השבטים ושאר"כ המירו אותה בדושנה של יריחו.

(ה) והנלע"ד שאפי' לרבנן של"נ לשבטים נתנה עכ"פ לב' השבטים לבית דירה כמו לקנין פירות, ולפיכך ישבו בתוכה יהודה ובנימין, כ"א בחלקו הוא, וכנראה גם כבשורה כדכתיב שופטים א' ח', אלא שלא הורישו את היבוס בשביל השבועה, והא דכתיב (שופטים שם) "ויכוח לפי חרב" שם לא נזכר היבוס כי אם "ירושלם" דברצועה ההיא שבחלק יהודה ישב תושב אחר, ועם היבוס ישבו יחד, אלא שהי' היבוס תחת רשות ישראל כמבואר בסוף שמואל שארונה אדון היבוס הכיר את דוד בתור מלך הארץ ויהי נכנע תחתיו. והא דאמרו "לא נתחלקה" ר"ל לא נמסרה לחלקם ממש בתור קנין גוף, גם הא דכ' רש"י במגילה "לא נפלה בגורל לא ליהודה ולא לבנימין" ר"ל נמי שלא הוטלה בגורל ככל שאר הגורלות לחלקם ממש.

תדע שאם תאמר לרבנן לא נמסרה ירושלים כלל לשום שבט ולא הי' לה בעלים מיוחדים כיצד תפרנס הברייתא דאין משכירין בתוכה בתים (שכל עיקר הוכיחו ביומא ומגילה שירושלם לא נתחלקה לשבטים מברייתא זו) — אם לא שייכה לשום שבט מי המה הבעלים שנצטוו שלא ישכירו בתיהם בירושלם? עוד יותר תמוה מדתניא בברייתא (ב"ק ועוד) "אין הבית חלוט בה" היינו שאין מוכרין בה בית לחלוטין, הרי יש להבתים בעלים שיכולים למכרם ומי המה המוכרים? ואם אפשר למכור בתים (לא לחלוטין) מדוע דוקא להשכיר אינו יכול? אע"כ הוא אשר דברנו שאפי' לרבנן יש להבתים בעלים לכל זמן שאינם דרושים לכלל ישראל וממילא יש קנין ומכירה להקרקע והשקעת הקרקע מעין קנין פירות (עמ"ש בעזתי"ת הלאה סעיף ב'), והא דאינו יכול להשכיר באר רש"י במגילה (שם כ"ז.) אין משכירין בע"ב את בתיהם לעולי רגלים אלא בחנם נותנין להן ונכנסין לתוכן עכ"ל, הרי מפורש כתב שאין משכירין לזמן שדרוש לכלל ישראל ברגל.

ומעתה מחלוקת ר"י ורבנן היא אם נמסרה ירושלים לחלקם או לבית דירה, כעין המחלוקת בערי הלויים אם נתנה לחלקם או רק לדירה כמדובר בע"ה לקמן סעיף ב', ומכיון שלרבנן נתנה ירושלים רק לדירה הי' מסתבר לומר שאליבייהו לא היו צריכין לתת דושנה של יריחו תחת' כנראה מתוס' ב"ק — אחרי שאפי' ירושלים העיר לא נמסרה אלא לדירה מכ"ש מקום המקדש, שאפי' אם נאמר שהתנחלו גם בו עד הזמן שידרש הרי ודאי התנחלו בו רק עד הזמן שיוחזר לכלל

אבלק = קנין מ"ו -
 אלא - קנין מ"ו

ישראל ולא הי' מן הצורך לתת עבורו דושנה של יריחו, רק אליבא דר"י שנפלה ירושלים לגורלם ולחלקם ממש הוצרכו לתת תמור מקהמ"ק דושנה של יריחו, וירושלים נשארה לחלקה. אולם בספרי לא נראה כן; סתם ספרי ר"ש, והוא ס"ל בספרי (ראה) כרבנן ומ"מ בספרי בהעלותך (ל"ב) אומר שנתנה דושנה של יריחו לבנימין עי"ש, והנראה משם שאפי' לרבנן נתנה דושנה של יריחו תמור מקהמ"ק כדי להוציא אף מקנין השמוש, ודברי תוס' ב"ק צע"ק.

ואחרי שגם אליבא דרבנן התבחלו יהודה ובנימין בירושלים, לוא יהא לבית דירה ולפירות, תו יש לאוקמי הברייתא מה הי' בחלקו כו' גם לדידהו. ותו ל"ק גם מה שסתמא דסוגיא בזבחים (נ"ג ונ"ד) מדברת כלה ממה הי' בחלקו של יהודה ובנימין.

ונתישבה לי בזה עוד קושיא גדולה שנתקשיתי בה: באדר"נ פל"ה מדבר התנא שם הכל בשיטת רבנן שירושלים לא נתחלקה, ומנה שם כל הדברים הנאמרים בירושלים משום של"נ לשבטים והביא גם הא דאין משכירין בתוכה בתים, ולא עוד אלא מפורש הוסיף שם עוד: "כתוב אחד אומר באחד שבטיך וכתוב א' אומר מכל שבטיכם באחד שבטיך זה שבט יהודה ובנימין מכל שבטיכם זו ירושלים שכל ישראל שותפין בה", הרי כל הפרק מדבר שם שירושלים לא נתחלקה, ובכ"ז מסיים שם "מה הי' בחלקו של יהודה כו'", ואיך הרכיבו את דברי ר"י עם דברי רבנן יחדיו? אלא הוא הדבר שגם לרבנן יש לאוקמי האי מה הי' בחלקו כו'.

ו) אלא שלפי"ז עלינו להבין א"כ כיצד הוכיחה הסוגיא דיומא ומגילה שהני תרי ברייתות פליגי אהדדי ושהאי ברייתא דמה הי' בחלקו כו' ס"ל כר"י שנתחלקה לשבטים.

אולם כד נוסיף לדייק אפ"ל שהאי אוקימתא ביומא ומגילה לא בדוקא היא וגם לא בהכי קיימה במסקנא: התם פריך משתי ברייתות אהדדי אם ביכנ"ס מטמא בנגעים ומשני הא ר"מ והא רבנן ואבע"א הא דאית בה בית דירה הא דלית בה בית דירה ואבע"א הא דכרכים הא דכפרים, ואחר תי' בתרא זה פריך תו ודכרכים אין מטמא והא אר"י אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד הא ביכ"נ אפי' דכרכים מטמא, ומ"ט לא פריך פירכא זו רק על אבע"א זה ולא גם אקמייתא, אכן תוס' הקשו שם עוד למה לא תרצו דאיתא כר"מ האומר שביכ"נ מטמא בנגעים, ויש להוסיף עוד בקושיא מה דייקו הא בתי כנסיות מטמאין הלא בתי כנסיות שיש בהם דירה כן אמנם שמטמאין ואחרי שבכלל מקדש גם הה"ב יכולנו לדייק רק על ביכ"נ שיש בו דירה שמטמא ומה כאן קושיא (ועד"ז הקשה בטו"א במגילה ולא תירץ כלום).

ונלענ"ד לתרץ חזא בחברתה, שלכן פריך רק אחרי האבע"א בתרא משום

ספרי דברים פרשת ראה פסקא צב

(יג) כי תשמע, ולא החוזר והמצתת יכול יכול יהא רטוש תלמוד לומר ודרשת וחקרת ושאלת היטב, ודרשת מן התורה וחקרת מן העדים, ושאלת מן התלמידים.

באחת עריך, עיר אחת עושים עיר הנדחת ואין עושים שלש עיירות נדחות יכול אף לא שתיים תלמוד
 * לומר באחת עריך. אשר ה' אלהיך נותן לך, בכל מקום. לשבת שם, פרט לירושלם שלא נתנה לבית
 דירה.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

אמרו שהברייתא מה הי' בחלקו כו' היא דלא כרבנן ואילו התם בזבחים ס"ל שזו גם לרבנן מכיון שאף לדידהו היתה עכ"פ ליהודה ובנימין לבית דירה ולפירות. ואפ"ל עוד (עפ"י פרש"י) שמפאת קושינתו שהקשינו מה דייקו הא בתי כנסיות מטמאין והלא ביכ"נ שיש בו דירה איה"נ שמטמא — צ"ל שהבינו בדברי ר"י "אני לא שמעתי אלא מקום מקדש" שר"ל דוקא מקדש, היינו מהעזרה ולפנים שאין שם בית דירה, וס"ד שרק מקום מקדש ממש לא נתן לחלקם אבל הה"ב כמו ירושלם ניתן לחלקם אליבא דר"י, וא"כ גם ר"י ס"ל שלא נתנה לחלקם ממש אלא לקנין פירות דלא מסתבר שהה"ב נשאר לחלקם, ולפ"ז רבנן שס"ל שלא נתחלקת היינו שלא נמסרה להם כלל אף לפירות (והקרא מציין רק הגבול שבין יהודה לבנימין "וצלע היבוס וגו'", וב' השבטים התישבו בירושלם סמוך לגבולם לא בתור חלקם אלא כבמקום הפקר, אף שזה דחוק בקרא וכמש"ל), ולכן דייקו א"כ ביכ"נ אפי' שאין בו בית דירה כמו מקום המקדש שמטמא, וע"ז תרצו אימא "מקום מקודש" ר"ל לא שמשבש לשונו אלא שהאי מקום מקדש המכוון הה"ב שגם הוא נקרא מקדש והא דהוסיף כאן "מקום" (שבכה"ג נקרא עפ"י מקום המקדש ממש) ר"ל המקום המקודש, ומכיון שגם הה"ב אינו מטמא אעפ"י שיש בו בית דירה הה"נ גם ביכ"נ שאין בו בית דירה שלא גריעי מהה"ב, וע"ז מסיימי א"כ במאי פליגי, ר"ל אם גם הה"ב אינו מטמא וירושלם שפיר מטמא לר"י ע"כ דעתו שירושלם נתנה לחלקם ממש ורבנן הוא דס"ל שנתנה לדירה ולפירות, ובהא קיימי (עפ"י פרש"י) שלא חזרו בהמסקנא מהאי מילתא. וכ"ה בספרא שהוא מקיים מחלוקת ר"י ורבנן באם נתחלקה לשבטים (במצורע ובראה) ושם במצורע (ע"ז) נשאר בלשון זה של ר"א אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד.

(ט) ונשארתי בתימה רק על מה שראיתי בספרי (ראה ע"ג) שממעט ירושלם שאינה נעשית עיה"נ מדכתיב "לשבת פרט לירושלם שלא נתנה לבית דירה", והלא אפי' לרבנן הוכחנו שנתנה לבית דירה (מדאמרו שאין תבית חלוט בה ומדאמרו שאין משכירין בתוכה בתים, בפרט שרש"י עצמו כתב שאין משכירין בתוכה בתים "לעולי רגלים" — מוכח שיש בעלים להבתים), ובסוגין דבבלי נתמעטה ירושלם מדכתיב "עריך" ולא מן "לשבת".

עתה השגתי לראות את הספר היקר "שיח יצחק" על יומא לאחד מגדולי הספרדים הקדומים, מפלפל שם גם הוא בהסתירות מהסוגיא דזבחים על שאר סוגיות וברייתות ומתני' ומביא גם מהספרי, כמו"כ העיר ממשמעות המקרא שנמסרה ליהודה ובנימין. ומתרץ זאת בשתי דרכים: הדרך האחת: שלכל הדעות נמסרה מלכתחלה ירושלם לב' השבטים והמחלוקת היא אם נשארה לחלקם או לא, למ"ד לא נתחלקה הכונה שלא עמדה בחלוקה דלבסוף נתנו דושנה של יריחו

במקום ירושלים והמקדש שהיו דרושים לכל ישראל, או שבני יהודה ובנימין הפקירו חלקם לכל ישראל ולא הוצרכו לתת דרשנה של יריחו זולת לבני בנימין שהי' עיקר המקדש בחלקם, ומ"ד נתחלקה לשבטים הכונה שעמדה לעולם בחלוקה. והא דהוכיחו ביומא ומגילה מהברייתא מה הי' בחלקו כו' שהיא כו' יהודה — זוהי מדאמרו שם והי' מצטער בנימין הצדיק לבולעה כדכתיב חופף עליו כל היום ואם איתא שלבסוף נתנהו לכל ישראל למה הי' מצטער, ומכיון שגם לרבנן נתנה ירושלים תחלה לחלקם שפיר נקטו בזבחים האי ברייתא מה הי' בחלקו כו' שזוהי לכו"ע, זולת מה שהצטער בנימין הי' רק אליבא דר"י. הדרך השני' אוחז כדרכנו אגו בעוה"י שכל המחלוקת היא אם נתנה לדירה או לחלקם ממש ולרבנן נתנה רק לבית דירה ובשעת הגדול כך הותנה דמי שתפול ירושלים בחלקו תהא לו לבית דירה לא לאחווה ממש.

והנה תירוצו הראשון אעפ"י שלכאורה מרווח יותר — איננו מתקיים לענ"ד, ותמיהני על גאון ודיינא רבא שכמותו שלא העיר מהראי' הגדולה שהבאנו בעוה"י שגם לרבנן ע"כ נשארה העיר ירושלים לדירה ולפירות מדאמרו אין הבית חלוט בה ש"מ שיש בה קנין ומכירה וכן מדאמרו אין משכירין בתוכה בתים ש"מ שיש להם בעלים בפרט לפרש"י שאין משכירין לעולי-רגלים. ומדחזי' שגם אח"כ נשארה לבית דירה לרבנן ע"כ המחלוקת היא אם נתנה לחלקם או לבית דירה וכתירוצו השני שהוא הנכון. ומדלא טרח הגאון בעל שיח יצחק וצ"ל לבאר עפ"י תירוץ זה א"כ ממה הוכיחו ביומא ומגילה שהברייתא מה יהא בחלקו כו' היא דלא כרבנן — מסתמא דעתו שהסוגיא דזבחים פליגא על סוגיא דיומא ומגילה וכדברינו לעיל בשיטת רש"י.

ולא זכיתי להבין כאן דברי רבנו הרשב"א בחדושו למגילה (כו'). הוא הקשה אדמותיב לי' מר' יהודא לסייע מת"ק דאמר אין ירושלים מטמאה בנגעים והה"נ בתי כנסיות, ותי' דאיכא למימר דילמא שאני ירושלים שלא נתחלקה כלל מעולם וכעין מקדש לר"י אבל ביכנ"ט שעשאוהו משלהם כו'. משמע מדבריו שגם אליבא דר"י (לכהפ"ח בהס"ד) הי' המקדש מעולם של רבים וא"כ אליבא דמאן נפרנס את הברייתא מה הי' בחלקו כו'? ואליבא דמאן אמרו באדר"ג ובספרי נשא ובילקוט ברכה שנתנה דשנה של יריחו לבנימין בשביל מקוהמ"ק?

ב. הרכוש הפרטי בירושלים (ובערי מקלט):

(א) העולה ממה שאמרנו, שבעצם היתה בירושלים הלאתת הקרקע, לאמר, הקרקע עצמה היא רכוש כלל ישראל, ובעלים פרטיים היו רק לזכות הדירה ושמוש הקרקע. ובזכות זו שמשו הבעלים בכל ימי השנה וזכות זו יכלו למכור ולהשכיר, ובזמן הרגל שהעיר דרושה לכלל ישראל (הבעלים הכלליים) — נכנסים

ודאי אין המכוון שאין הלויים יכולין להשכיר כלל את בתיהם דהא אף למכור יש להם רשות, כדכתיב וערי הלויים בתי ערי אחוזתם גאולת עולם תהי' (בהר כ"ה), א"כ גם שם הי' יכולים למכור ומכ"ש להשכיר (בינם לבין עצמם או גם לישראל עי' ערכין ל"ג), וע"כ גם שם הגה גוף הקרקע שייך לכלל ישראל וללויים הי' רק הזכות לדור ולהשכיר או למכור את אותו זכות הדירה.

ונתקשיתי לכאורה הלא ר"מ לשיטתו ס"ל קנין פירות כקנין הגוף דמי (גטין מ"ח וב"ק צ') ומ"ד ק"פ כקה"ג הלא מביא וקורא ויכול לומר האדמה אשר נתת לנו ומ"ט אר"מ שהלויים לא היו מתודים, אם כקנין הגוף דמי הרי יש להם חלק בארץ. כמו"כ נתקשיתי גם לר' יוסי דר' יהודא, דאילו כאן בירושלמי אמרו שלפיכך מתודים משום שלחלקם ניתנו, א"כ תפשוט מינה שס"ל קנין פירות לאו כקה"ג, ואילו התם בב"ק אמרו שר' יוסי ספוקי מספ"ל אם ק"פ כקה"ג, וגם בשיטת ר' יהודא לא החליטו שם בגטין מה דעתו בזה ועי"ש תוס' (כ"ח ד"ה ר"י). ולפיכך עלתה על דעתי לומר שאפי' בערי המקלט (שהיו גם בעלים מקנים) לא נתנה הדירה אף בכח של ק"פ אלא כמו «פירות שדה», ומכ"ש בירושלם שלא היו לה מעולם בעלים.

ג) שבתי וראיתי שאין שום סברא לומר שחזקת הלויים בעריהם היתה גרועה אפי' מקנין פירות, ואדרבה ודאי הי' להלויים גם קנין גוף בתבתיים, כדכתיב (בהר) «בתי ערי אחוזתם» «אחוזת עולם» ועוד, ורשות היתה להם להשקיע ולהוסיף בבנינים, ואפי' הבתים שהיו אז בעת נתינת הערים להלויים היו עכ"פ (גם למ"ד «דירה נתנו») לא פחות «מבית לדירה» וכמימרא דר"נ (כ"ב קמ"ז), וכמו קנה אילן או בית בלי קרקע שאמרי' כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע אעפ"י שלא קנה מעצמם הקרקע כסוגיא דב"ב (פ"ו) וטוח"מ (קצ"ג), ולא עוד אלא אפי' בהקרקע עצמה הי' להם כמוכרן אפילו הרשות גם לחפור בורות, וכל מי שיש לו רשות לשנות צורת הקרקע הר"ז לכר"ע כקנין הגוף, עי"ש טוח"מ, ועמ"ש בעזה"י הלאה בסעיף ג' ב'.

וע"כ הא דאר"מ כהנים ולויים אינם מתודים לא משום דגרע מק"פ אלא אפי' אם עדיפא מק"פ אינם מתודים משום שאין זאת לדידי' נטילת חלק בארץ, ונטילת חלק בארץ אינה קשורה בקנין גוף. דמן האדמה אשר נתת לנו אנו ממעטים שני דברים: א) אם איננו הבעלים של אותה הקרקע שממנה גדלו הגידולים, ב) או אם אותם הבעלים אינם מנוחלי חלק בארץ, כגון גרים וכו', שבעלים כאלה אף שיש להם קרקע קנוי' מ"מ כיון שאבותיהם לא נטלו חלק בארץ אינם בכלל «האדמה אשר נתת לנו», שבזו כלולה הנתינה לאבותיהם באי הארץ. [ראה שם סוף מע"ש. והא דאמרו בבכורים (פ"א ד') הגר אינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו ולמה ל"א משום שלא נטלו חלק בארץ —

עולי הרגל בהבתים כאדם הנכנס בתוך שלה, (ולדעת רשב"ג אף אין משכירין המטות, משום שבעלי הדירה השתמשו בהקרקע להעמדת המטות בכל ימי השנה).
 (ב) ומהו הכח של הרכוש הפרטי? הנה לפי המובן הפשוט הר"ז זכות קנין פירות, ונפ"מ לדין בכורים (אם עבר וזרע או נטע בירושלם או שקנה שדה זרועה ונטועה של נכרי) שאם אמרי' ק"פ כקנין הגוף דמי מביא וקורא ואם לאו מביא ואינו קורא, כסוגיא דגטין (מ"ח. ועוד), וכן לדין ודוי מעשר שאם כקנין הגוף דמי מתודה ודוי מעשר.

ולכאורה גרוע כאן אפי' מקנין פירות, דכל ק"פ בא מתוך הקנאה של גוף הקרקע "כדקל לפירותיו" שבעל הקרקע מקנה לו את קנין הפירות הבא מתוך הקרן של הקרקע, לא כן הכא שמלכתחלה לא הורישו את היבוס מירושלם (בכונה מראש כדברינו לעיל ח"ב פ"א ועוד) ויעדה לעתיד בשביל כלל ישראל, אלא שנתנה ליהודה ובנימין (גבולי העיר) רק לדירה — אפשר שבכה"ג אין כאן הקנאת קרקע לפירות דאין לעצם הקרקע בעלים.

וכ"ת א"כ כיצד אפשר למכור ולקנות בתים בירושלם הלא אמר רבא שכ"מ שאמר ידור פלוני בבית לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו (ב"ב קמ"ז: והה"ג בבריא כמ"ש הרמב"ם מכירה פכ"ג וטוח"מ רי"ב) — זו ל"ק דוקא באומר ידור פלוני אין בו ממש לחול ע"ז קנין, אבל במקנה הבית לידור אף אם אינו מקנה לו מהקרקע ולא גם גוף הבית חל הקנין, ואפי' במקנה פירות שדה (לא שדה לפירות) יש שחל הקנין כי על כן לא כתב הרמב"ם (מכירה פכ"ג) וטוח"מ (רי"ב) חילוק בחלות הקנין בין מקנה שדה לפירות לבין פירות שדה, עי"ש ב"מ וסמ"ע חו"מ שם וקצוה"ח ועוד, ובכלל מצינו אפי' בגרוע מק"פ שחל קנין כגון למשל מ"ש תוס' בב"ב (כ"ו. ד"ה לא) באילן אחד אליבא דר"מ או מ"ש תוס' (שם נ': ד"ה קסבר) בק"פ דבעל ועוד כהנה.

ואמרתי להסתייע שאין כאן אפי' קנין פירות משש ערי המקלט אליבא דכו"ע ומכל ערי הלויים אליבא דר"מ: דהנה במע"ש (פ"ה משנה י"ד) אומר ר"מ כהגים ולויים אינם מתודים ודוי מעשר שאין להם חלק בארץ ואין יכולים לומר האדמה אשר נתת לנו, ורי"א יש להם ערי מגרש, ואמרו ע"ז בירושלמי (שם) שר"מ לשיטתו שס"ל ערי הלויים רק לבית דירה נתנו והרוצחים שגלו שם אין מעלים שכר ללוים, ור' יוסי בשיטת ר' יהודא שלחלקם נתנו והגולין מעלין שכר ללוים, וכמשנה דמכות (י"ג.) מעלין היו שכר ללוים דברי ר' יהודא ר"מ אומר לא היו מעלין להם שכר, ומסיים שם בסוגיא אלא אמר רבא מחלוקת בארבעים ושתים עיר, אבל בשש ד"ה לא היו מעלין להם שכר, נמצא שכל ערי הלויים לר"מ ושש ערי מקלט לכר"ע — שוות לירושלם שנתנו לדירה ואין מעלין שכר בדבר ובזמן שהן דרושות לכלל ישראל, וגם שם בערי הלויים

שזה לשאר קיר המצבה חלף בהתורה קחשבה רק משפת סובב ולמעלה וזהו דהוי שלש אמות חבל לא דנאמר בזה מדה מיוחדת על מקום המערכה, ח"כ הרי לא שייך שמה זו מעבד לדורות וא"כ הו"ל להראש"ד להשיג גם שם ול"ע [ועיין צביאורי הגר"א לוי"ד סי' קמ"א ס"ק ל"ה שכתב ח"ל דגובהה של מצבה אינה מעבד ואע"ג דגובהה כתיב בקרא עכ"ל, ומשמע לכאורה דס"ל דגם השלש אמות דכתיבי בקרא שהוא מדה מקום מערכה לדעת הרמב"ם ג"כ לא מעבדי ופליג על הרמב"ם], ועכ"פ דברי הרמב"ם מצוה"ס היטב מאי דנקט דגובה מקום המערכה י"ח עפ"ה, דדינא נקט בזה דהו"ל מדה מקום המערכה מד"ח וע"ז הוא שנאמר ושלש אמות קומתו וכמה זו מעבד במצבה גם לדורות כמצוה להדיא בדבריו. והנה בזבחים דף ס"ה ח"ה עשה למטה מרגליו אפילו אמה כשרה ר"ג וראש"י אומרים כל עצמה ח"ן נעשית חלף צראש המצבה מאי ציינוהו אצ"י ורצ"ה דאמרי תרוויכו עושה מערכה ע"ג סובב א"צ ע"כ, וכפי הנראה מפירשי שם גם לר"ג וראש"י יוכל לעשות המיזוי למעלה מהסובב כיון דהוי מיזוי בקיר הסמוך למקום הקטרה וקרינן צ"י והקטיר ומנה דמו חלף דפליגי באמה שחתה הסובב, אולם יעו"ש צ"י הראש"ד על קרינן שכתב דלר"ג וראש"י לריך לעשות המיזוי דוקא למעלה בקיר הקרן משום דהקרן עצמו רחוי להקטיר עליו ע"י הדחק ע"י"ש בדבריו, הרי דמתלק הראש"ד בין קיר הקרן לקיר המצבה דקיר הקרן מקרי קיר של מקום הקטרה משום דרחוי להקטיר עליו וקיר המצבה חף שלמעלה מהסובב אינו בכלל מקום הקטרה, והיינו משום דהראש"ד ס"ל דגם קיר המצבה שלמעלה מהסובב צעיקר דינו אינו חלוק משאר קיר המצבה ואינו שייך כלל למקום המערכה שעליו, ומשום"ה ס"ל דלא קרינן צ"י בקיר זה והקטיר ונמלה דמו, והן הן דבריו הכא בהשגות שהשיג על הרמב"ם על מה שהוא קורא מן הסובב ולמעלה מקום מערכה, כיון דלדעתו ח"ן הקיר שייך כלל צעיקר דינו למקום המערכה, רק הרי הוא ככל גובהה של מצבה, חבל לדעת הרמב"ם דכל הגובה שמן הסובב ולמעלה הרי הוא בכלל מקום המערכה דכך הוא מעיקר הדין דמן הסובב ולמעלה מחיל מקום מערכה והקיר צעיקר דינו שייך למקום המערכה, ע"כ שפיר י"ל דלכ"ע יוכל לעשות שם המיזוי כיון דהקיר צעיקר דינו הוי קיר של מקום הקטרה כמו קיר הקרן לדעת הראש"ד, ולא נתלקו רק בקיר הסובב שזה חלוי ח"ה עושין מערכה ע"ג סובב, ונמלה דפלוגתה רש"י והראש"ד תלוי בפלוגתה הרמב"ם והראש"ד הכא מה דינו של הקיר למעלה מהסובב ח"ה הוא שייך צעיקר דינו למקום המערכה או דהוא שזה לשאר קיר המצבה, וכש"כ.

לפסוק צו דהו"ו בכלל על מצבתו, הי"י בעלי' צמעלות דכוותה הכל חלוי רק בהמקום ח"ה יש צו תורה מצבה ח"ה לא, ולפי"ז הרי שפיר מוכח מהקרא דולא תעלה צמעלות וגו' דנאמר במצבה דין של כבש שהוא עצמו מכלל גופו של מצבה, דלחל"ה ה"ה נמלה ולעולם מקום המעלות ח"ה חוץ למצבה ואין המקום בכלל על מצבתו שנאמר צו הלאו דולא תעלה צמעלות וגו' וכש"כ, ומדקאמר רחמנא לעלות עליו צמעלות ש"מ דנאמר במצבה דין של כבש והוא עצמו דין ושם מצבה עליו, ושפיר קרינן צ"י על מקומו על מצבתו, והן הן דברי המכילתא דמכאן אמרו עשה כבש למצבה וכפירשי' דהוא ילפוחא על עיקר הדין של כבש, וכש"כ.

פ"ב הל"ח וגובה מקום המערכה י"ח עפ"ה עכ"ל, ובהשגות ז"ל לא ידעתי מהו גובה המערכה וכו' אחר כ"ז התבוננתי מדבריו שהוא קורא מן הסובב ולמעלה מקום מערכה וזהו שכתב וגובה מקום המערכה י"ח עפ"ה שח"ה שלש אמות ולמעלה במצבה של משה כתב כמו כן צוה הלשון כי בלשון אחרת ידבר וכו' עכ"ל, וביאור הדברים, דהנה בזבחים דף נ"ט תיבא ושלש אמות קומתו דברים ככתבן דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר נאמר כאן רצוע ונאמר להלן רצוע מה להלן גובהו פי שנים כארבע חף כאן פי שנים כארבע וכו' ומה ח"ל ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה ע"כ, וברמב"ם פ"ב מהל' צית הצחורה הל"ה ז"ל ח"ה הכתוב צחורה ושלש אמות קומתו מקום המערכה צלצד עכ"ל, הרי דהרמב"ם קרי למצבה מן הסובב ולמעלה מקום מערכה, והראש"ד משיג למה שינה לשוני מלשון הגמי, ובאמת דדברי הרמב"ם ח"ה גמי ערוכה בזבחים דף נ"ד ותוור ומיבא מלכין שהוא כ"ה על כ"ה אמות וגובהו ג' אמות וכו' והוא מקום המערכה, והן הן דברי הרמב"ם שכתב דגובה מקום המערכה י"ח עפ"ה, וכפי הנראה דפלוגתה הרמב"ם והראש"ד היא בזה, דהרמב"ם ס"ל דכל הגובה הזה נקרא מקום מערכה וכן הוא דקאמר ר' יוסי דהשלש אמות קומתו הוא משפת סובב ולמעלה פירושו הוא דהתורה נתנה מדה על גובה זה של מקום המערכה שיהא שלש אמות [ועיין צפיה"מ להרמב"ם רפ"ג דמדות שהעתיק לשון הגמי והא כתיב ג' אמות קומתו משפת מערכה ולמעלה וחלוי היחה גירסתו כן], והראש"ד כפי הנראה מדבריו ס"ל דלחו כל הגובה נקרא מקום מערכה, רק דע"ג הגובה הזה של שלש אמות ה"י מקום המערכה חבל הגובה עצמו לא נקרא מקום המערכה דהינו חלוק בדיו משאר גובהה של מצבה, ור' יוסי קאמר רק דהשגות השלש אמות שנאמר צחורה ח"ה משפת סובב ולמעלה חבל לא שנאמר בזה דין מדה מיוחדת על מקום המערכה, וזהו שהשיג על הרמב"ם ששינה מלשון הגמי וקרי לה מקום מערכה, כן משמע לכאורה מלשון הרמב"ם והראש"ד.

והנה בכל"ז שם כתב הרמב"ם ח"ל חבל מדה ארבע ומדה רחבו ומדה קומתו ח"ן מעבדי והוא שלש יפותח מאמה על אמה צרום שלש אמות כשיעור מקום המערכה של מצבה מדבר עכ"ל, ומקור הדבר הוא בזבחים דף ס"ב אר"מ ובלצד שלא יפחתו ממצבה שעשה משה וכוונה אר"י אמה וכו' ולמא מקום מערכה קאמר מר ע"כ, והרמב"ם הוסיף דגם צבובה לריך שלא יהי פחות משלש אמות דהוא שיעור גובה של מקום המערכה של מצבה מדבר, לכיון דשיעור מקום המערכה מעבד במצבה מה לי צרחבו מה לי צבובה, וכל זה ח"ה נימא דדינא הוא דמן הסובב ולמעלה מחיל מקום המערכה והתורה נתנה מדה על מקום זה שנקרא מקום מערכה שח"ה קומתו שלש אמות ע"כ שפיר שייך לומר דזה מעבד גם לדורות, חבל ח"ה נימא דמן הסובב ולמעלה

ב"ק דף פ"ב עשרה דברים נאמרו צירושלים וכו' ואינה מטמאה בנגעים וכו' דכתיב אחרתכם וירושלים לא נתחלקה לשבעים, ובתוס' שם ח"ן לפרש שנתחלקה חלף שנתנו דושנה של יריחו תחתיו ולפיכך ח"ן מטמא דבפ"ק דיומא משמע דלמ"ד לא נתחלקה לא נתחלקה ממש, וש"כ הקשו ע"ז דמ"ל דהאי תנא סבר דלא נתחלקה ממש דילמא סבר נתחלקה חלף שנתנו דושנה של יריחו תחתיו כמו לר"י דאמר נתחלקה ומטמא וצ"ה המקדש עצמו ח"ן מטמא חף על גב דנתחלק חלף משום שנתנו דושנה של יריחו תחתיו כדאמר החס, וחילוי דבבב"ק סברא הוא אע"ג דנתחלק דחזרו וקנו אותו כדי שיהא לכל ישראל חלק צו חבל ירושלים ח"ה מחיליה נתחלקה למה היו חוזרין וקוין אותה עכ"ד, ולכאורה דברי התוס' לריכוס ציבור, דהרי למ"ד דיומא ח"ה לא נתחלקה לשבעים ע"כ ח"ל דס"ל דירושלים לריכוס להיות קנין כל ישראל דחל"ה למה לא נתחלקה, ומ"ש ירושלים מכל ח"ה שהי' דויה צביבוס

ישראל, והכמים סברי דאחד שצטור קאי על שילה, אבל צירושלים וצית עולמים לריך להיות המקום מכל שצטוכם, שזכו דין התלוי צחלקה ולא צקנין, ולהכי ס"ל דלא נתחלקה כלל מעיקרא.

והנה צמנחות דף כ"ב מה מוצח משל ליצור חף עלים והש משל ליצור, הרי דבוא דין צמנח שיחא משל ליצור, וכן צכ"ש קוי"ל שיהיו משל ליצור, כמבואר ברמב"ם פ"ה מבלי כה"מ ה"ז, וצבגדי כהונה מבואר ציומח דף ל"ה דאינס כשרים רק משל ליצור, ונראה דזהו ג"כ פירושה דהכסף מכל השצטים, משום דגם צית המקדש צעמנו לריך להיות משל ליצור, כמו המוצח וכלי שרת וכל כלי המקדש. ולפ"ז נמלא דל"י לא נאמר צהך דמכל שצטוכם דין מיוחד ששיך להמקום, רק דעיקר דין זה הוא שהמקדש וכליו יהיו משל ליצור משל כל ישראל וכך הוא הכשיך, אבל אין זה דין ששיך להמקום כלל, וכן הוא להדיח צמשנה דנדרים דף מ"ח וברמב"ם פ"ז מבלי נדרים דעזרות לכל ישראל הוו שייכי, וצפוי"מ להרמב"ם שם דזה קאי גם על הצנין, שיון שם צדצנין, ופשוט דאין זה דין ששיך רק צצית עולמים צלצד, אלא דדין זה נוהג גם צשילה ונוצ וגצנין וצמשכן צצמדצ, דכולהו לריכין להיות משל ליצור דבוא דין צעיקר הכשר מקדש, וכל שדין מקדש צו דין זה נוהג צו, [ול"ע חס גם צשילה קנו חת המקום מהצצט שיחא ללל ישראל, מאחר דגם צשילה עלם המקום והקרקע נתקדשו צקדושה מקדש כמבואר צתום צצועיה דף ט"ז], משח"כ לרבנן דהך דמכל שצטוכם קאי על המקום והוא דין שתלוי צחלקה ולא צקנין, וח"כ הוא זה דין מחודש שנאמר על מקום צית הצחירה, והוא דצר הכובד רק צצית עולמים צלצד, וכדחזינן דצשילה ה"ה במשכן צהחד שצטיך, והיינו משום דהך דמכל שצטוכם אין זה מדיני הכשר מקדש, רק מחנאי המקום אשר יצחר ד, שהוא על ירושלים וצית עולמים צלצד.

והנה פשוט דדין זה שיהי משל ליצור הוא רק צמקדש וכליו, אבל על ירושלים ומחנה ישראל לא מצינו, ופשוט דלא חוככה לן צה חס חיהו משל ליצור או לא, וכן הלא מבואר להדיח צדצרו החום שהצאו שכתבו שמקום המקדש חזרו וקנו כדי שיחא ללל ישראל חלק צו אבל ירושלים למה היו חוזרין וקונין אותה, שזכו להדיח דדין זה שיהא משל ליצור שייך רק למקדש ולא לירושלים, חולם לרבנן דמתבאר דס"ל דהך דמכל שצטוכם הוא דין מסוים על המקום שיחא שייך צחלקתו ללל השצטים ולא לשצט אחד, ואין זה מדיני הכשר מקדש, רק מחנאי המקום אשר יצחר ד, ח"כ שפיר דין זה נוהג גם צירושלים, ולא רק על מקום מקדש צלצד, דגם ירושלים היא צכלל המקום אשר יצחר ה"ה האמור צקרא שם, ולהכי ס"ל דגם ירושלים לא נתחלקה לשצטים, דגם הוא לריכה להיות מכל שצטוכם, וזהו ציואור דצרו החום שכתבו צירושלים חס"ד דנתחלקה למה היו חוזרין וקונין אותה, ר"ל כיון דס"ל נתחלקה ח"כ הא נמלא דדין מסוים על המקום ליחא שיחא מכל השצטים, וכל דינו הוא רק דין משל ליצור, וזה לא שייך על ירושלים רק על צהמ"ק צלצד.

הלכות כלי המקדש

פ"ב הל"ח פעמה מעט מעט צמחכותה כשרה חפילו פיטם פרם צשחרים ופרם צין הערבים עכ"ל, ועו"ש צמל"מ שהציה מדצרו רש"י צכריתות דף ו' דיחוד המפעס חינו חייב עד שיפטס מנה שלם, ומוכיח מזה דס"ל לרש"י דה"ה לענין הכשרה דהקטרת כך הוא שיעורה

צכיוש וחילוק, וצע"כ דהך חנח ס"ל דבוא דין צירושלים שחיה של כל ישראל, וח"כ הרי י"ל דגם הך חנח צצרייתח דצ"ק כך ס"ל צעיקר הדין צירושלים לריכה להיות קנין כל ישראל, ומשו"ה חזרו וקנו אותה כדי שיהי ללל ישראל חלק צה, כמו לר"י צמקום מקדש, וכפי הנראה מדצרו התוספות דעל ירושלים חין סצרה כלל לומר דציעו שחיה ללל ישראל, ול"ע מהך מ"ד דס"ל לא נתחלקה.

והנה ל"ע צמקום מקדש דזה לכוי"ע דלריך להיות קנין כל ישראל, אלא דלרבנן לא נתחלק מעיקרא, ולר"י חזרו וקנו אותה עו"ש שנתנו דושנה של ירוחו תחת"י או עו"ש שקנה דוד חת הגורן מארונה היצוסי צכסף כל השצטים כמבואר צפ"י רש"י ציומח דף י"ב עו"ש, אבל הרי עכ"פ זה לכוי"ע דצשט צנין המקדש צבר ה"ה המקום שייך ללל ישראל, וח"כ הרי לריך ציואור עיקר פלוגתה ר"י והכמים צחיה עטם פליגין, כיון דצעיקר הדין הרי תרווייהו שווים דמקום המקדש לריך להיות של כל ישראל, ולהכי הרי נתנו דושנה של ירוחו תחתיו, ח"כ מאי טעמא דמ"ד נתחלקה ומ"ע דמ"ד לא נתחלקה, וצחיה נפקותח וחילוק דין יש צזה צין חס נתחלק וחזרו וקנו אותה או לא נתחלק כלל מעיקרא, כיון דעכ"פ הרי סוף כל סוף מקום המקדש שייך עתה ללל ישראל. ועוד ל"ע דהרי צח"י חוכה מלוח של כיוש וחילוק כדכתבו צקרא וירשחם אותה וישצחם צה, וצנין צית המקדש הרי ה"ה לאחר ד' מלוח שנה מכניסחם לארץ, וח"כ לרבנן למה צחמת לא חלקו אותה מקודם, כיון דחוכה תקנתה דקני"ש צשעה שילטרכו לצנות המקדש, וצע"כ דלרבנן לא מהניח זה שיקנו המקום חח"כ, אלא שלא יתחלק כלל מעיקרא, (וכן העירתי ח"ה צעמח דרבנן), ול"ע ציואור הדבר.

ונראה דיסוד פלוגתה ר"י ורבנן הוא צהא דליחא צספרי פ"י רחא כתוב אחד חומר צהחד שצטיך וכתבו

אחד חומר מכל שצטוכם הכסף מכל השצטים צית הצחירה משצט אחד, צהחד שצטיך זה שילה מכל שצטוכם זו ירושלים ע"כ, ופשוט דהני חרי שינוי דספרי, קמח חליצה דר"י דחמר ירושלים נתחלקה לשצטים, ולדידי קאי מכל שצטוכם על הכסף, אבל המקום ה"ה משצט אחד, ולידך שינויה חליצה דרבנן דחמרי לא נתחלקה, ולדידכו הך מכל שצטוכם על המקום נאמר שיחא מכל השצטים, וכן הוא להדיח להלן צספרי שם על הקרא דצהחד שצטיך זו היא שר"י חומר כסף מכל שצטוכם צית הצחירה משצט אחד, ולפ"ז הרי מבואר היעצ הא דלרבנן לא מהניח זה שיקנו המקום חח"כ, דכיון דמקרא דמכל שצטוכם הוא דולפינן לה, ע"כ צעינן שיחא מקום צית הצחירה שייך ללל השצטים צעיקר חלוקת ארץ ישראל ולא יתחלק כלל דזהו עיקר פירושה דמכל שצטוכם, וכל שנתחלק והגיט לחלקו של שצט אחד שוב חין זה מכל שצטוכם חף חס יקטרו כל השצטים חח"כ, דדון מכל שצטוכם ואחד שצטיך חינו תלוי צקנינים וד"מ, רק צעיקר חלוקת ח"י, חס המקום נתחלק והגיט לחלק אחד מן השצטים זהו אחד שצטיך, כמו דין חלקו של עורף שנאמר צמנח, חף שעתה מקום המוצח שייך ללל ישראל, מ"מ מיקרי זה חלקו של עורף, כיון דצעיקר חלוקת ח"י המקום נתחלקו של צנימין, דלאו צקנין ממון חילח מילחח כ"ה צמו שהגיט המקום לחנקו, וזה"ל צדון מכל שצטוכם שנאמר חליצה דרבנן על המקום, צעינן שצעיקר חלוקת ח"י יחא המקום שייך ללל השצטים, וקנין ממון לא משנה ולא מוריד צזה. והשחה מבואר היעצ פלוגתה ר"י ורבנן חס מקום המקדש נתחלק לשצטים או לא, דר"י סובר דמכל שצטוכם קאי על הכסף, ר"ל שמקום המקדש יחא קנין ממון ללל ישראל, אבל המקום צעמנו לריך להיות גם צירושלים דוקא צהחד שצטיך, משו"ה ס"ל דנתחלקה ונעשה המקום אחד שצטיך, וחזרו וקנו אותה שיהי קנין כל

ההוא: ד לא תעשון כן ליהוה
אלהיכם: ה פי אם אל המקום
אשר יבחר יהוה אלהיכם מפל-
שבטיכם לשום את שמו שם
לשכנו תדרשו ובאת שמה:

תולדות אהרן לשכנו. סנהדרין יא: ובאת שמה. ר"ה ד: ו: חגיגה ד:

רש"י

שפתי חכמים

כריא עין כל ר עין קון * : (ד) לא תעשון כן. להקטיר לשמים בכל מקום ש כי אם במקום אשר יבחר. ד"א ונחלתם את מזבחותם ואבדתם את שמים לא מעשון כן. אזהרה למוחק את השם ולנותן ת אבן מן המזבח או מן העזרה אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותנין את המזבח א אלא שלא מעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרז ** :

(ה) לשכנו תדרשו. זה ב משכן שילה ** :

* ע"ז חו. ** פפ"י

אזהרה למוחק משום הכי הוא מוחק את השם וכונתו הוא לשם שמים משום הכי רק שנכתב השם במקום שאינו לפי כבודו או שנכתב שלא במקומו משום הכי הוא מוחק את השם וכונתו הוא לשם שמים משום הכי צריך להזהיר אבל הנותן אבן מן המזבח דאינו חייב אלא כשנותן אותו דרך השחתה אין שייך כאן אזהרה משום וכי תעלה על דעתך וכו' ור"י פליג אתא קמא בחדא ומודה לו בחדא: ב (נחלס יעקב) ר"ל ולא בכל מקום לפי שהכמות אסורות ונראה דדייק דחיבת לשכנו

ר פירוש"י בית גליא לשון גבוה בית כליא לשון כליין לישנא אחרתא בית כריא בית הכסא לשון כורה שוחה ועיין בערוך: ש פירוש שאזהרה הזאת היא דבקה עם אשר עבדו שם הגוים וגו' וכאלו אמר לא תעשון כן לה' אלהיכם להקטיר על ההרים הרמים וגו' כאשר עבדו שם הגוים וגו' כי אם אל המקום וגו': ת פירוש דוקא בעבודת אלילים צויתו אתכם ונתצתם וגו' אבל לא תעשון כן לה' אלהיכם ופירוש כי אם אל המקום שלא תעשון כן לה' אלהיכם לנתוח ולהרוס אלא שיהא מכובד בעיניכם עד שחיהו דורשים תמיד את המקום אשר יבחר וגו' להביא שמה עולותיכם וגו' ולטעם ראשון קשה דהיה לו לסמוך קרא דלא תעשון כן וגו' לקרא דלעיל אלהיכם על ההרים וגו' ולטעם אחרון קשה דבקות כי אם וגו' לשלמעלה כי הפירוש שצריך לפרש בו הוא רחוק קצת מפשוטו לכן צריך גם לטעם ראשון: א כתב הרא"ם נראה לי דרבי ישמעאל מודה שהוא רק שנכתב השם במקום שאינו לפי כבודו או שנכתב שלא במקומו משום הכי הוא מוחק את השם וכונתו הוא לשם שמים משום הכי צריך להזהיר אבל הנותן אבן מן המזבח דאינו חייב אלא כשנותן אותו דרך השחתה אין שייך כאן אזהרה משום וכי תעלה על דעתך וכו' ור"י פליג אתא קמא בחדא ומודה לו בחדא: ב (נחלס יעקב) ר"ל ולא בכל מקום לפי שהכמות אסורות ונראה דדייק דחיבת לשכנו

אבן עזרא

רמב"ן

(ד) לא תעשון כן. הטעם שלא תזבחו על הגבעות וההרים רק אל המקום שישם שמו: (ה) לשום את שמו. כמו לזכיר את שמי: לשכנו תדרשו. והוא הארץ והטעם מקום משכן כנודו:

בע"ז ומשמשיה כאשר פירשתי בסדר ואתחנן (לעיל ד ג), ואחרי כן יזכיר משפטים רבים בנביא השקר ומסית ועיר הנדחת. ויזכיר בחוקים תחלה הקרבנות במקדש, ואח"כ איסור אכילת כל תועבה ושאר המצות: ד. לא תעשון כן לה' אלהיכם. להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם

את מזבחותם ואבדתם את שמים לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן אחת מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותנין המזבח, אלא שלא יעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם ליחרב, לשון רש"י. ודברי רבי ישמעאל סמך של אגדה הם. אבל הכתוב כדעת רבותינו אזהרה למוחק את השם, ומפורש במסכת מכות (כב.), והוא איכא מוחק את השם דלקי, ואזהרתיה מהכא לא תעשון כן לה' אלהיכם:

ולשון ספרי (ראה ו) מנין לנותן אבן אחת וכו', רבי ישמעאל אומר מנין למוחק אות אחת מן השם שעובר בלא תעשה שנאמר ואבדתם את שמים לא תעשון כן, רבן גמליאל ברבי אומר וכי תעלה על דעתך וכו', ודברי רבי ישמעאל אינם כמחלוקת, אבל הם ביאור כי מוחק את השם כנותן אבן מן המזבח. ואם כן יהיה פירוש הכתוב, ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמים מן המקום שהוא ולא תעשון כן לה' אלהיכם לנתוח את מזבחו ולאבד את שמו, אבל תנו כבוד לשמו ולמזבחו, ואל המקום אשר יבחר בו לשום שם מזבח לשמו תדרשו ותביאו עולותיכם לפניו:

ה. וטעם לשכנו תדרשו. שתלכו לו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית השם, ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב (ישעיה כ ג), כלשון ציון ישאלו דרך הנה פניהם (ירמיה נ ה). ובספרי (ראה ח), תדרשו, דרוש על פי הנביא, יכול תמתין עד שיאמר לך נביא, ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה, דרוש

וְכָל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרֹו
 לַיהוָה: יִשְׁמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
 וְעַבְדֵיכֶם וְאִמֹּתֵיכֶם וְהַלְוִי
 אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק
 וְנִחְלָה אֶתְכֶם: יִשְׁמַר לְךָ
 פֶּן־תַּעֲלֶה עֲלֶיךָ בְּכָל־מְקוֹם
 אֲשֶׁר תִּרְאֶה: יִי אִם־בְּמְקוֹם
 אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ
 שֵׁם תַּעֲלֶה עֲלֶיךָ וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה
 כֹּל אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ: טו רַק
 בְּכָל־אוֹת נִפְשֶׁךָ תִּזְבַּח | וְאָכַלְתָּ
 בְּשָׂר כְּבָרְפַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־

ידכון וכל שפר נדריכון די
 תדרון קדם יי: יב ותחדון
 קדם יי אלהכון אתון
 ובניכון ובנותיכון ועבדיכון
 ואמהתיכון ולואה די
 בקרויכון ארי לית לה חלק
 ואחסנא עמכון:
 יג אסתפור לך דילמא תסק
 עלותך בכל אתרא די
 תחוי: יד אלהן פאתרא די
 יתרעי יי פחד מן שבטיך
 תמן תסק עלותך ותמן
 תעבד כל די אנא מפקדך:
 טו לחוד בכל רעות נפשך
 תפוס ותיכול בשרא
 פברפתא דיי אלהך די
 יתב לך בכל קרויך
 מסאבא ודכיא יכלנה
 כבשר טביא ואילא:

תולדות אהרן השמר לך. זכאים קו. קוח:
 שם תעלה. סנהדרין לד. זכאים קו. קוח.
 רק בכל. בכורות טו. לב. תמורה לא.

נתן־לך בכל־

רש"י

שפתי חכמים

מבחר נדריכם. מלמד שיצאו מן המוצחר:
 (יג) השמר לך. ליתן לא תעשה בו על הדצר (ספרי):
 בכל מקום אשר תראה. אשר יעלה זלנך אזל
 אתה מקרינ ע"פ נביא נ כגון אליהו צהר הכרמל:
 (יד) באחד שבטיך. בחלקו של בנימין ס למעלה
 הוא אומר מכל שבטיכם ע הא כילד כשקנה דוד את
 הגרון מארונה היצוסי גבה הוהב מכל השבטים ומכל
 מקום הגרון בחלקו של בנימין היה: (טו) רק בכל
 אות נפשך. צמה הכמוצ מדצר אס צבשר תאזה
 להמירה להס צלא הקרצת אימורים הרי אמור צמקוס
 אשר כי יחייב ה' את גזולך וגו' ואמרת אוכלה צשר

שבאו לנוב היו הכמות מותרות וכשבאו לנוב חזרו לאיסורם לפי
 שהמשכן הוקם בנוב לכך אסורות: ונבמשכיל לרוד כתב דממשנה
 משמע דנשהיו בנוב וגבעון הותרו הכמות עד שבאו לבית עולמים.
 פ ר"ל והרי לעיל כתיב שמה תביאו משמע דוקא שמה ולא במקום
 אחר ולמה ליה עוד השמר לך ומחרץ ליתן לא תעשה על הדבר:
 נ ר"ל למה כתיב אשר תראה לא הל"ל רק בכל מקום ומחרץ ללמדך
 דדוקא במקום אשר תראה לא תקריב אבל מקריב אתה על פי נביא
 וכו': ס כתב הרא"ם היינו למאן דאמר שירושלים נתחלקה לשבטים
 ונפלה בחלקו של בנימין אבל למאן דאמר ירושלים לא נתחלקה
 לשבטים צדיך לומר באחד שבטיך קאי על שילה עד כאן לשונו ולי
 נראה אפילו למאן דאמר ירושלים לא נתחלקה לשבטים מקום בית
 המקדש היה בחלקו של בנימין אף שהעיר ירושלים לא נתחלקה
 וכמו הדתיב בין כתפיו שכן: ע ועל כרחק קרא דלעיל מיירי נמי
 בבית עולמים מדכתיב כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם כי אם
 מיירי בבית עולמים דהא לא מצינו שבחר ה' בשום מקום כי אם
 בירושלים ושאר מקומות כגון גלגל וגבעון ונוב ושילה ישראל

